Ф 614/5-14

23 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 23

ДРУГА ПЕВАНИЈА

ЗМАЈА Ј. ЈОВАНОВИЋА

СВЕСКА ПРВА

Я б 14
514

Универ. библиотека
И. бр. 90520. 23

23 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 23

ДРУГА ПЕВАНИЈА

ЗМАЈА Ј. ЈОВАНОВИЋА

Универзитетска библиотека * Београд *

СВЕСКА ПРВА

БИБЛИОТЕКА
ЈОВАНА Ј. П. СИМИЋА
ВАСПИТАЧА У БЕОГРАДУ БОГОСЛОВЉЕ
ВАСИЛИЈЕ и БРАЊИСЛАВЕ

У БЕОГРАДУ

ШТАМПАНО У ДРЖ. ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1895

ПРЕГЛЕД

СТРАНА

Предговор VII

I

Откиде се 3
Волео бих лежат' мирно 4
Туга материна за првенцем 5
Ко ће као љубав! 6
Оркан 7
Из космичких песама Јана Неруде 8
Једној девојци 11
Одзив 13
* * * 14
Рузмарин 15
На извору 17
Хеј, да ми је царевати 19
Негда 21
Не жалим 23
Лепотица без милоште 25
На гробљу 27
Човечје срце 28
Што се касно увиђа 29
Хука... треска 30
И ако је ноћ вечита 32
Тихе сузе 33
Јеси л' гледо 34
Мојој деци 35
Суза и уздах 36
У атељеу 37
Анђео и ђаво 39
У сватови једне Српкиње 43
Ноћ 44
Дивна звезда 45

СТРАНА

Лаку ноћ 46
Залутао анђео 47
За потоком 49
Стручак плаве љубичице 50
Породична слика 51
Волео бих згрешити 53
Имам једну вођку 55
У грозници 56
Коњаник-дивљак, страхотник 59
Гвожђе и злато 61
Какав је данас дан 62
Прва пријатељска суза на глас о смрти Мите Поповића 64
Побри Стеви Кађанском 66
Побри Стевану Кађанском тужна и последња 68
Ужас и невола у Загребу 71
Шта се чује 72
На гробу човека Александра 74
За Гирфилдом 78
Гарибалдију 80
Виктор Иго 82
Спрам месеца 84
На гробу Филипа Вишњића 87
У спомен једном калдрмџији 89
Омладини целој и једном делу њеном 91
Предзимска песма 102
Зимска 104
Зима 106
Јелка 108
Песник пред Божић 110
Предбожићна 112
Бора у Црној Гори 114
Удовица, сиротица, незналица 118
Удела сиромашне удовице 120
Родио се Христос! 122
Христос на мору 124
Богаташ и убоги Лазар 126
Добар међу злима 128
Мало просјаче 131
Приморкиња 134
Образ 136
Демостенова смрт 138
Тал 139
Дескашев и Бранко 141
Зашто је Даничић променио презиме? 143
Драгоме Љуби Ненадовићу 146
Поздрав Николи Тесли 148
Химна Текелијиних питомаца 150
Спасена је! 151

СТРАНА

О стогодишњици Симе Милутиновића-Сарајлије 153
О заручењу Кнегињице Стане 155
Њеном Императорском Височанству Кнегињи Стани . . 157
Зар нема друга лека? 158
Кад већ мора 160
Да се нешто 162
Траже срећу 163
Зебња у рају 164
† Дарвин 166
† Ђуро Даничић 167
† Герман Јовановић 168
† Марија Трандафил 169
О пренашању костију Људевита Гаја 170
† Тина Јакшићка 171
† Ђорђе Рајковић 173
† Лаза Нанчић 175
На гробу једног скромног Србина 176
† Др. Ђорђе Натошевић 177
Одвест на вест да је Рачки преминуо 178
† Љуба Ненадовић 180
Прича о рибару и о рибици 181

II

Баба Јули-поскурачи 189
«Сонет» 191
Јучершњи сам 192
Чудновато! 193
Духовска песма 194
Лептирица 195
Бабин савет 197
Под чергом 198
Ко око чега 199
Небалада 200
Чудан сан 202
Покварена романца 204
Оном слону у бечком позоришту 206
Песма о пићу 208
Ђаволска балада 210
Чика Мија и његова капа 212
Хоп! 214
Опомена о новој години 1888 216
На нову годину 218
Песма над песмама 221
Песма о раду 223
Из живота једнога лава 226
Абуказему 229

СТРАНА

Жеља читаоцу 233
Ода пореској књизи 235
Ода снегу 238
Ода кечиги 242
Риболошке ситнице 245
Из књиге практичне мудрости 249
Балканско полуострво 252
Опорука 254
Милина 257
Ено! 260
Политика 262
Друкче се долази до чистоте 264
Каматник 266
Савет једном поети 268

ПРЕДГОВОР

Српској Књижевној Задрузи дала се ове године прилика да књигом песама обележи приближивање педесетој години књижевнога рада још једнога песника српског. Овакав поступак биће извесно читаоцима у толико милији што се он сада тиче Змаја Јована Јовановића. Он је на својој „старој“, нама тако драгој лири испевао толико нових песама, да се оне ево и штампају као *Друга Певанија*, која је подељена у две књиге Задругина издања. У прву књигу ушле су песме *лирске* (у најширем смислу) и песме *хумористичне* и *сатиричне*; за другу књигу остале су песме *патриотске*, *Пробе пера*, *Стрижице*, *епиграми* и *епитафи*. Од песама испеваних пре 1881 године (тада је завршена *Певанија*) унете су у ову збирку оне које неким случајем нису ушле у *Певанију* и од којих је неке песник доцније штампао.

У ову збирку не улазе све песме које је Змај Јован Јовановић испевао после прве *Певаније*. Према самом задатку који је Српска Књижевна Задруга ставила себи морале су изостати песме *политичке*, а број *дечијих* песама порастао је толико, да иште засебну збирку, те је и сам песник желео да ни те песме не уђу у ово издање.

Поред све пажње да се у *Другу Певанију* унесу све поменуте песме Змајеве, не може се тврдити да није која и изостала. Змај Јован Јовановић слао је и шаље своје песме свима нашим књижевним листовима и повременим списима, те се могла превидети која песма. Да се види сарадња Змајева на појединим

листовима, обележен је испод сваке песме лист у ком је штампана, у колико се могло доћи до тих листова, а поред тога година листа, што не мора увек значити да је песма испевана те године, нити да све песме, под којима нема имена листа и године, нису никако ни биле штампане. За многе песме из *Стармалога*, листа за шалу, који је под уредништвом Змајевим излазио дванаест година (1878—1889), он сам признаје да су рађене овлашније и на брзу руку, јер су се више пута испод пера морале журити у штампу. То — вели — нарочито вреди за оне песме које поникоше на глас о смрти овога или онога заслужнијега човека, и те би песме — вели — биле друкчије да су писане за који други лист или на већој доколици. Некоје од њих и изостале су због тога из ове збирке, по нарочитој жељи његовој.

Српска Књижевна Задруга, износећи овако обилат рад Змаја Јована Јовановића пред српске читаоце, жели великом песнику живота и здравља, те да дочека и испрати и педесетогодишњицу свога племенитога рада.

М. К. Д.

I

ОТКИДЕ СЕ

Једна мисô, као муња,
Тако брза, тако сјајна,
Откиде ми с' исред душе
И постаде души тајна.

Кâ да оде у вис горе, —
Не дâ с' видет' оку моме;
Ја осећам бол откида
И жалим за њоме.

Хоћеш ми се икад вратит',
Да те боље чувам таде,
Мисли моја... или жељо...
Ил' спомене... шта л' бијаде?

А она ми канда шапће
Кроз тишину благе ноћи:
„Нећу ти се никад вратит', —
Ти ћеш к мени доћи.“

ВОЛЕО БИХ ЛЕЖАТ' МИРНО...

(Од Хамерлинга)

Волео бих лежат' мирно
Где с' не чује тичји глас,
Ни човеков плач, ни попев,
Ни жуборак, ни талас,
Нит' улицом грмеж кола,
Нити сатов тикатак —
Одмору ми да не смета
Ни мог срца удар лак...

Ал' на земљи таких места
Нема више, само два;
Једно ј' место с једне стране,
Друго с друге живота:
Мајци под појасом
У зачетном добу,
То је једно место, —
Друго је у гробу.

„Јавор" 1882.

ТУГА МАТЕРИНА ЗА ПРВЕНЦЕМ*

Ја не могу суза скрити,
Макар да се трудим, силим.
Ви велите: Свладај тугу
За јединцем својим милим.

Ох, ласно је мудар бити,
Ласно ј' тешит', световати;
Али људи, Бога ради,
Зар не знате шта је мати!

Добротне су ваше речи:
„Бог га дао, Бог га узо!“ —
Да ко ми је тебе дао,
Моја мила, грка сузо?!

1865.

* Ово сам резоновање помогао упесмити једној мајци у тузи за првенцем њеним — и мојим. Кад ми је песму неколико пута прочитала, рекла је: »Сад ми се чини да ми је лакше«.
Зм.

КО ЋЕ КАО ЉУБАВ!

Гора гору не мож' грлит',
Не дâ долина;
Дан не може дан пољубит',
Ноћ је међ' њима.

Ал' на гори овде момче,
Онде девојче;
Они ће се грлит', љубит'
Данас довече.

Дуго уста неће моћи
Да се растану,
А у то ће и два дана
Да се састану.

—

Горо, горо, долина вас
Залуд раставља;
Дане, дане, ноћ вас дели,
Љубав саставља!

1878.

О Р К А Н

Пробудио с' оркан љути,
Ишчупао врту цвете;
Од туд даље — кâ да риче:
Тешко теби, јадни свете!

Подигô се у висину
Па облаке раздерао;
Стогодишњем храсту рече:
„Ето, видиш, сад си пао!“

Тражи море, па га нађе,
Тресну, смрви чврсте броде,
Па уздахну урнебесно,
Насмеја се — даље оде.

Гром га прати, а он лети;
Куда лети, куда бега?
Оде цркви, пак ту сруши
Крст са храма Божијега.

Шта то чиниш? питали га;
А он шапну, кад се стишô:
„Ко би чуо моју тајну,
Тај би одмах с ума сишô.“

1881.

РОЊЕТ БЕОГРАД

ИЗ КОСМИЧКИХ ПЕСАМА

Јана Неруде

С брзе реке хтедох донет' један вал.
Вал захитих, ал' залуду —
Тиху воду донео сам дома
У маленом суду.

Леандер

I

Летње ноћи, ноћи јасне,
Ноћи миле, ноћи красне!
Данак мори, сунце жеже,
А ви, ноћи, тако свеже.

Отац стари, месец бледи
Кроз облаке доле гледи,
Гледајући кроз облаке
Сребрне нам шаље зраке.

Дечица му звезда јато:
Он је сребро, оне злато;
Он сребрним сјаје красом,
Деца златним звоне гласом.

II

Гледајући како звезде
Сјају са висине,

Видим наше чешке моме,
Чујем песме њине.

Наше моме рано ране,
За певања тица;
На потоку, прије зоре
Умивају лица,

Прије зоре, док је поток
Пун звезданих зрака:
Не шал'те се момци с оком
Наших девојака!

III

Ах, како ми лежат' годи
На рудини испод горе,
Са звездама ћеретати
Што се зла́те одозгоре.

Ви, звездице - осмејкуше,
Реците ми право туди,
Је л' истина што о вама
Пишу књиге, зборе људи:

Да ви нисте тако ситне
Већ огромна нека тела,
И од једне па до друге
Простире се вечност цела?

А мени се тако чини:
Там' на брегу кад бих био,

Руком бих вас домашио
Ил' јабуком пребацио.

По сто миља, веле људи,
Прелетите за час бесно;
Зар се не би то орило
Хучно, звучно, урнебесно?

А ви тако мирно, тихо
Пролазите простор свети,
Та већи се шушањ чује
Кад мушица где пролети.

„Српске Илустроване Новине" 1881.

ЈЕДНОЈ ДЕВОЈЦИ

Воли те отац, воли те мати,
Воле те сестре, воле те браћа;
Ја нисам чуо да ко са тебе
Свој поглед брзо, мргодно враћа.

Воле те болни, воле те гладни,
Срцу т' и руци кликују: хвала!
К теби се журе, ширећи руке,
Гдегод те виде дечица мала.

Воли те куца, воли те цица,
Воле те пчеле, зналице цвета;
За тобом трче пилићи мали,
Канарица ти на раме слета.

Једино тебе покудит' не зна
Злорека стрина, пакосна прија;
Воли те моја старица мајка —
Па што те не бих волео и ја!

»Јавор« 1885.

О Д З И В

Кад те прваш видех
Посред друштва живна,
Хтедох те упитат'
Је л' ти име Дивна?

Састајô се с тобом
И за те разбирô, —
А штогод сам чуо,
Кâ да ј' голуб бирô.

Веровô сам радо,
Ал' загледах дубље:
Скрите се, голуби,
Ово ј' надгољубље!

Певају ти очи —
Блажен ко их слуша!
Не певају очи
Већ то поје душа;

А душа ти поје,
Јер је мирна, сјајна,
Не зна шта су вали,
Не зна шта је тајна.

Ружичаста уста
Са осмејком благим —
Благо ли срећнику
Ког назову дра̂гим.

Гледо̂ сам те често,
Женског рода дико;
Ти једном упита:
„Што ме гледаш, чико?“

На то ти се песма
Истом сад одзива:
То ти нисам рекô,
Док си била жива.

„Јавор“ 1892.

* * *

(Хајне)

Јест, много су ме мучили
На овом свету дивном, —
Једни са својом љубави,
Други са мржњом кивном.

Хлеб су ми једом кропили
На овом свету красном, —
Једни са својом љубави,
Други са мржњом страсном.

Ал' она, она, што ми је
Сву срећу убила,
Мрзила није никад ме, —
Никад ни љубила.

РУЗМАРИН

Млада мома неговала
Зелен рузмарин,
Што 'но га јој поклонио
Газда-Лазин син.

Свако јутро устајала
Раном зорицом,
Свој рузмарин залевала
Бистром водицом.

Зборила му: „Ал' си красан,
Рузмарине мој!
На срце ми, у душу ми
Пада мирис твој."

А рузмарин усуди се,
Шапће — учи је:
„У сватови ја миришем
Мало друкчије.

То ти не знаш, луда млада,
Сад ти рекох, знај!
Ако мислиш да те варам',
А ти покушај.

Оно момче давно чека,
На то навија;
Мене шаље да му будем
Проводација“.

Дивна ј’ мома, кад је румен
Стида облије.

А рузмарин замириса
Најсватовскије.

»Јавор« 1887.

НА ИЗВОРУ

(Слободно по Шамису)

Хај, под липом извор што је!
С липе мири цео дô.
Како онде тице поје
Не зна свако, не зна то.

Ту по воду ето моме,
Села мало у тај хлад,
Дигла очи, а пред њоме
Стоји детић красан, млад.

Детић рече: „Добар вече!“
Па одговор чека њен.
„Добар вече!“ мома рече, —
Стид је зави у румен.

Ал' ка'но што, не знаш како,
Од пупољка буде цвет,
Њене прве речи тако
Развише се у ћерет.

А кад јарко сунце жмирну
(Јер му сумрак трже сјај),
Рука руку само дирну:
То је био опроштај.

—

Дође дома млада мома,
На лицу јој сунчев жар,
„Где си, дико, за толико?“
Дочека је мајчин кар.

„Немој, мајко, карат’ тако,
Нисам крива, није ред...
На извор је ићи лако —
Празне ћупе, вољан гред.

Али натраг — терет то је...
Па и леп је онај дô,
А још тице како поје,
Не знаш, мајко, не знаш то!“

„Јавор“ 1884.

ХЕЈ, ДА МИ ЈЕ ЦАРЕВАТИ...

(По немачком)

Хеј, да ми је царевати
Тебе ради, моја мила!
Данас још̂те, овог часа
Царица би, веруј, била.

Пустио бих све нек' иде
Својим путем, својим током;
Ја бих само тебе слушô, —
Куд ти оком, ја бих скоком.

Умáкô бих шећер у мед
Да ти буде слатка храна;
Пурпур, свила и кадива
За тебе би била ткана.

Око твога златног трона
Подигô бих ђулисаде.
На шест хата арабиских
Возила би с' кроз ливаде.

Ја бих теби сваког данка
Срце моје давô с нова,

Уз то приде нових двора,
Дивних села и градова.

Али а сам песник само,
А тај песник сиротан је, —
И ти с' мораш задовољит'
Овом песмом, каква ј' да је.

1875.

НЕГДА

Негда је друкче било,
Друкчије него сад:
И свет је био млађи,
И ја сам био млад.

И цвет ми био цветан,
И зелен беше луг,
И ја у њему сретан,
И друг ми беше друг.

Нису ми биле мучне
Братинске здравице,
И могô сам поднети
И мало славице.

На развали сам света
Мисли одмарао,
И светове сам нове
За тренут стварао.

И врагу сам се ругô,
У пакô слазио,
И дуго сам га дуго
Ногама газио;

И док сам ногом тако
Врагове потирô,
Главом сам, чак и срцем
До неба допирô.

И питао сам Бога,
Треба л' што да му дам,
Јер имам блага многа,
Броја му не знам сам...

Негда је тако било,
Друкчије него сад:
И свет је био млађи,
И ја сам био млад.

1888.

НЕ ЖАЛИМ

Имао сам добру мисô
(Тако мислим бар),
А у мени горуцô је
Са Парнаса жар.

Свећа гори, перо спремно,
Хартија је ту;
Е, сад седи па напиши
Лепу песмицу.

Ал' у то се неки лептир
Лудо наврзâо,
Па на свећу, па на свећу —
А мени га жâо.

Чим ја почнем, ево ти га
Да скочи у плам;
Бацим перо, од свеће га
Даље отерам.

Ја хартији, лептир свећи.
Знам, не пркоси, —
Ал' свој тако кратак живот
У гроб уноси.

И тако сам с њим ратовô
Читав један сат,
Док и свећа не догори,
И ја легох спат'.

Пропаде ми лепа мисô;
Томе нисам крив.
Ал' не жалим — бар је лептир
Остô данас жив.

ЛЕПОТИЦА БЕЗ МИЛОШТЕ

(Од Хамерлинга)

Хладно се смешиш из празних груди,
Гиздавко хола,
Љубав и чежња к теби
Немају приступа...
Чежња и љубав, која
На голом платну дивне
Слике развија,
И мртвом кршу мраморном
Живота дâ.

Нека се рујна ружа
Никада не уплете
У брачни венац твој!
На груд'ма твојим никад
Нека не почине
Веран ти друг!
Прије л' ти срце које,
Нек прије празно што је,
Баш ка'но и твоје.

Једина песма моја
Потомству нека прича
Лепоте твоје страшну,
Ледену чар.
У место мирте нек' ти
Цвати, баш кâ и мени,
Лавор, тај грки дар.

НА ГРОБЉУ

Гробар је копô гроб
— Обикнут њему рâд —
Три лакта уздуж доста,
У шир ни пуна два.
„Што дубље, то је боље“,
Помишља копач стар
Тарући с чела зној;
А онај прамен магле,
Што му с’ над главом вије,
Из луле му је дим.
Кад је већ на дну био,
Десницом пипа шпаг,
Погаче комад налази,
У меден једе кус.
Било му довољане
За слаба тела глад, —
Ал’ већ му ваља ићи,
Пало му на ум сад
Да голубове своје
Није нахранио.

*
* *

Не прође дуго, много,
Ал’ ево гробу гост:

Четири млада ђака
Донеше мален лёс.
За лёсом кука мајка:
„Та дете ј' — зар у гроб?
А ја зар још да живим
Без сина једина?“

Што мора бити, мора:
Спуштају у гроб лёс, —
То мајка гледа, види
Својима очима,
И косе своје чупа
Несрећна, очајна.
Спуштају њено чедо,
Још га не спусте,
Ал' гле: из црна гроба
Бео голуб излети!
Полети у вис право, —
Мајка се прекрсти,
Не гледа више доле
Већ горе у небо.

Дотле су хумку дигли,
Заболи крстачу,
И нови станак чеду
Цвећем покровили.
Прилазе стари, млади
Да хумку пољубе;
И мајка ј' љуби мирно —

Хвала ти, голубе!

„Вијенац“ 1887.

ЧОВЕЧЈЕ СРЦЕ

(Од А. Шелса)

Ој, срце, срце, ти чудни створе!
Сва рајска сладост што је живот даје
У тебе стаје.
Паклене муке, отровне, љуте
Сместе се у те.
Време са благим мелемом својим
Замаже зјâпе ранама твојим.
Ал' ето кресак, дим,
Оловно зрнце с њим —
И један горак уздисај...
Па онда тише, тише,
И никад,
Никад више —
Свему је крај.

„Јавор" 1888.

ШТО СЕ КАСНО УВИЂА

(По Жан Полу)

Сладости меру праву
Свако је дознати рад,
И дозна, —
Али кад?
Тек у времена позна,
Кад више није млад.
Па њему кад не вајди,
Другима збори тад:
Слађи је дуги нâд
Нег' кратки изненад.

»Јавор« 1884.

ХУКА... ТРЕСКА...

Хука... треска... звека... јека...
Неко трчи... ко си? стој!
„Ја долазим из далека!“
(Из луднице утекô ј').

Куда журиш? — „Пузим дома!“
Зар га имаш? — „Сто и два!“
О сирома', о сирома'!
Теши себе како зна.

Та што бунцаш! Буди свесан!
Гле, крвав си, модар, блед.
„Ујео ме голуб бесан,
Па му пуштам крв на мед.“

Дај ми руку да опипам
Жилу како бије. — „Хе!
Немам руке; њоме сипам
Белу клетву поврх ње.“

Ал' кад плачеш што се смијеш?
— „То је оно: ја сам Бог.“
А сад длаком очи крије̂ш...
„Жао ми је ђав'ла свог.“

Имаш право, имаш право,
Ти већ стижеш неку цел.
„Мозак пећи то је здраво,
То већ видиш и ти, је л' ?"

Ох, што бива од човека!
— „Ајд', не лудуј. Са мном пој:
Свакој срећи има лека
Ил' на земљи, ил' у њој!"

„Јавор" 1883.

И АКО ЈЕ НОЋ ВЕЧИТА...

И ако је ноћ вечита
У што тоне жића дан;
И ако је живот ништа,
Или само шарен сан;
Па баш да се свако вара
Мислећ': „Ја сам на то зван“ —
Ипак, ипак благо оном,
Благо оном који умре
Одушевљен, раздраган.

ТИХЕ СУЗЕ

(Јуст. Кернер)

Тек што је данак свано̂,
Пробудио те мај,
Ти видиш јутром рано
Ведрога неба сјај.

А док си ти проспано̂,
Купећи нову моћ, —
То небо, сада плаво,
Даждило ј' целу ноћ.

Јест, многи у тишини
Исплаче с', па је лак;
Кад сване, вама с' чини:
Но, то је весељак!

„Српска Зора“ 1878.

ЈЕСИ Л' ГЛЕДО̂...

Јеси л' гледо̂ слепца
Кад пева и гуди,
Како диже очи,
Ка̂ да сунца жуди.

Он не тражи светлост
Да се њоме снажи,
Светлост је у њему:
Он т о п л о т е тражи.

Светлости је дато
Да и кроз мрак сине:
Песничка топлота
Без топлоте гине.

1889.

МОЈОЈ ДЕЦИ

(Од Бернеа)

Двоје малих, сећате ме
На времена журан лет:
Црно ј', плаво ј' ваше теме,
Моје застро снежан смет.

Ох, нек' јава буде вама
Што ја сневах надом пјан.
Моје јаве црна тама
Вам' нек буде само сан.

„Јавор" 1888.

СУЗА И УЗДАХ

(Сонет)

Суза ј' тешка, земљи пада,
Многи с' људи суза стиде.
„Шта, зар да ме плакат' виде!"
Јунак сузу зна да свлада.

Савлада је усред јада.
Свом горчином кроз свет иде,
Носи своје неизвиде,
Уме живет' и без нада.

С уздисајем није тако,
Из груди се отме лако,
Тежећ' небу, својој кући.

Уздахнути мора свако,
И ко није никад плакô
Уздахнуће издишући.

„Босанска Вила" 1891.

У АТЕЉЕУ

Сликар слика — ја га гледам —
Слика „Нâд“.
Кад би, ако сада не би,
Док је млад!

Слика му је тако дивна —
Дар је дар.
Гледајућ’ је заборавих
Да сам стар.

Занело ме што у њему
Тако живо сја, —
(Опије ме мања чаша,
Камо л’ не би та!)

Дигох руку да загрлим
Младог надника,
Што из душе тако красну
Слику наслика.

Дигох руку па рукавом
Збрисах посô цêо.
„Опрости ми, млади брате,
Веруј, нисам хтêо.

Ласно ј' теби новом бојом
Поновити рад,
Насликати такав исти,
И још лепши „Над".

Платну дајеш оно чим се
Груди прелише...
Ал' из душе нек' ти живот
Над не избрише!"

„Отаџбина" 1891.

АНЂЕО И ЂАВО

(Од К. Саса)

Краљ дозива сликар-уметника:
„Две ми слике изремечи кйстом.
Буду л' слике кисту твоме дике,
Облићу те и благом и блистом.
Једном сликом а н ђ е л а прикажи,
У коме се рајско миље скрива;
Другом сликом ђ а в о л а обнажи,
Како твоја машта га примнива.“

Уметник је саслушао речи,
Поклони се краљу господару,
У духу му већ се нешто рађа —
Нови пламен на старом олтару.
Узе платно, меша боје разне,
Засукује вешту десну руку:
Нит' је коме своје мисли казо̂,
Нит' је с киме био у дослуку.

Већ се знало да уметник ради —
Многи жељни да виде, да суде,
Ал' његова закључана врата,
Он самује, ка̂ да бежи људе.
Једно јутро ево га пред краља,
Доно̂ дела трудбе самосвојне:

„Господару, ја дело доврших,
Ево мене, ево слике двојне.“

„Подигните превесе са слика!“
Краљ изусти, а слуге су брзе,
Прискочише... уметник им крати:
„Моје слике туђе руке мрзе:
Допусти ми да их сам обнажим.“
То говори, један превес снима —
Ох, дивоте, ко да се нагледи!
Стале очи и краљу и свима.

Дивна мома, јесте, анђô прави,
Лепше нико нит' виде нит' снева,
Рајска радост кроз лице јој зрачи,
На уснама љубав се осмева.
Плаве очи — огледала душе,
Море које не буркају страсти,
На дну бисер тихога весеља,
Миле што се реч'ма не да касти.

Бело чело — чисто херувимство,
Месечина поврх света храма,
Свилна коса, и сенка јој златна,
А дà болан од чега је сама?
Рујне усне молитвенски трéпе,
Њене руке — два скрштена крина;
Крила нема, али и без крила
Слетела је из рајских висина.

Краљ је гледô и не нагледô се,
Уметнику тапше, одобрава:

„Евала ти, уметниче драги,
Ја анђела данас видех права;
Него скидај сад и други превес,
И ђавола дедер нам обнажи,
Да видимо шта још не видесмо,
Па награду какву хоћеш тражи.“

Сад се текем жеље ужурбале,
Сви се јеже ђавола да гледе;
Од рогова, репа и копита
Већ унапред трзају се, бледе.
Ал’ гле чуда! — Ни рога, ни репа:
Насликана опет мома лепа,
Јоште лепша него она прва, —
Срце ти се од умиља цепа.

На челу јој још жарчији зраци,
Лице сија, душу ти опија,
Дуге власи живи су таласи,
Кроз њих буја електрична струја.
Њене очи и гледат’ је тешко,
Искре бију, огањ у те лију:
Све је живо, љупко, примамљиво,
Муња жéља̂ кроз срце те стреља.

Ка̂ да чујеш песме-успаванке
Из очију чаролиских њених,
Ка̂ да видиш дубоке уздахе
Са усана полуотворених.
Ту се сплело, ту се загрлило
Што те махом и леди и згрева —
Прекип страсти и понор пропасти,
Што се само у лудилу снева.

„Т о зар ђ а в о ! — викнуше господа, —
Те дивоте ни а н ђ е о нема...“
А краљ сиђе, уметнику приђе,
Потапша га рукама обема.
„Разумем те — и наградићу те !
Твоје дело истина је жива :
Лепа жена анђô нам је прави,
Лепа жена и ђаво нам бива.“

„Орао“ 1891.

У СВАТОВИ ЈЕДНЕ СРПКИЊЕ

која полажаше за туђинца

Дај ти, Боже, добру срећу! —
Али свати твоји ћуте.
И на твоме бледом челу
Облаци се неки муте.

Дај ти, Боже, добру срећу! —
Ал' мени се тешко дише.
Рузмарине слуга дели,
А рузмарин не мирише.

Дај ти, Боже, добру срећу! —
Али коло не хвата се.
Суморне су твоје друге,
Не чујемо слатке гласе.

Дај ти, Боже, добру срећу! —
Благослов ти отац даје,
А мали те братац гледи
Као да те не познаје.

Дај ти, Боже, добру срећу
И закриље од свих зала! —
Ал' да ј' жива твоја мајка,
Грозно би се заплакала.

„Босанска Вила" 1889.

Н О Ћ

Рујна зора јесте лепа,
А данак је радост права,
А вечер је тако мила —
Ноћу ваља да се спава.

Ал' ако се кадгод из сна
Ти пробудиш, с одра скочи
Па погледај кроз прозора
Дивну слику мирне ноћи.

Ти погледај ћилим ови,
Кîм нас ноћу Бог покрива,
Трудна тела душа чиста
Да што слађи санак снива.

Нагледај се те милине,
Па се диви вишњој моћи:
Богу зоре и вечери,
Богу дана, Богу ноћи.

„Невен" 1881.

ДИВНА ЗВЕЗДА

Црна ноћи, ко те води
Кад је време да се ширић,
Да болнима мелем пружиш,
Да уморне сном закрилиш?

Вођ ми звезда, звезда свача —
Тад' се зове вечерњача.

Црна ноћи, кад већ снагом
Опоравиш наше груди,
Ко ти вели: „Мини, мини —
Когод спава нек' се буди!"

Иста звезда, звезда свача —
Име јој је тад' зорњача.

Дакле то је једна звезда!
Па канда јој и глас чујем:
„Досветљавам тја до гроба,
А горе вас дочекујем".

„Невен" 1881.

ЛАКУ НОЋ

(По немачком, уз слику)

Сунце седа, ветар дрема, тама пада,
А тишина молитвена морјем влâда.
Ситне вале задњи зраци сунца злате
Кô поздрави из даљине непознате.
И галеби хрле гнезду још за вида —
Гнезда су им у пукоту стена, хрида.
Тихо плови бродић мали по пучини
И нада се ведрој ноћи, месечини.
И бродари сећају се дома свога
И у њему рода свога миленога.
Сад ће у сну слатке песме да забрује,
Јер се бродић завичају приближује.
Лаку нојцу вама, нама! Мир у груд'ма!
Лаку нојцу трудном свету, добрим људ'ма!
Лаку нојцу гдегод нема злобе худе,
И на мору и на копну — и свуд свуде!

„Невен“ 1890.

II

ЗАЛУТАО АНЂЕО

(По француском)

Анђелак један мали, ведра и светла чела,
Развио крила видећ' широки простор свуд;
Први пут ето рају окренуо је леђа
И летео је, ни сам не знајући куд.

Кроз јата добрих звезда, крај сунца, крај месеца,
Разгледô ј' све што до сад није видô, знâо,
Већ близу наше земље осетио је умор,
Привлачила га земља и међ' људе је пâо.

Ту нађе пуно греха, нигде покајања,
Завишћу, мржњом, злобом оскврњен сваки кут;
Анђео хтеде натраг, ал' већ не мога наћи
Из овог земског глиба натраг у небо пут.

И засузи му око и набра му се чело,
Уздахнуо је горко: „Изгубио сам рај!"
Ох, ноћ је била црна, тама је била густа,
Ни од куд један зрачак ни путоказни сјај.

Тапајућ' по тој тмини, колеби једној прије,
Отвори трошна врата, униће уздрхтан:
Овде је мален жижак тињао једва, једва, —
Анђелку се чињаше кâ да је сванô дан.

Сиротиња ј' ту крајна, невоља тешка, грка, —
На одру болна мајка, а уз њу мала кћи...
Заборавила студен, невољу, глад и јаде,
Топло се Богу моли да мајка оздрави.

„О, хоће, драга, хоће! Добар је Господ вишњи,
Окрепиће ти мајку, исцелиће је, знај!"
Разведрио се анђô, јер нађе светлост чисту
Која му тако лепо показа пут у рај.

„Јавор" 1890.

ЗА ПОТОКОМ

(По немачком)

У самотном дому нашем
Чује с' увек жубор лак:
Поток тече, воденица
Одговара: тикатак!
Поток тече даље, даље...
Шта је њему завичај!
Њега море к себи зове,
Мио му је позив тај.

А под кровом наше среће
Беше момче, живи плам.
Он потоку једном рече:
„Ја ћу с тобом, нећеш сам!"
Питасмо га: куд ћеш, брате?
А он: „С Богом!" — то му све;
О мору је увек сневô...
Да л' је жив још или не?

Године су пролазиле —
Поток, сузе, уздисај:
Путник-патник, сит даљине,
Врати с' у свој завичај.
Остала му душа чиста,
Срце здраво, живи плам.
„Срце моје — он сад вели —
Роду, својти поклањам."

„Нови Требевић" 1892.

СТРУЧАК ПЛАВЕ ЉУБИЧИЦЕ

Стручак плаве љубичице
Међ' травом је пупољао;
Мирисаће у свом куту, —
Ма га нико не узбрао.

Опази га једно момче:
„Ех, кад бих га драгој дао!
Ал' ја ср́ду молит' нећу, —
Ма до века јадовао".

Стручак плаве љубичице
Већ се пуно расцветао;
Мирис му је све на свету, —
Ма га нико и не знао.

Узабра га старац седи
Па га мртвој ћерци дао:
„Оживи ми, јединице, —
Ма ја раја не гледао!"

—

То изгледа роматично,
Можда и јест — ко би знао!
Али песма оста песма, —
Ма је нико не читао.

„Отаџбина" 1892.

ПОРОДИЧНА СЛИКА

(Од Анаст. Грина)

Седео је деда с мајком
Под сеницом, у тишини;
Њино лице смешкало се
Као зимски сунчан дан.

А ја с драгом мало ниже
По руке се држеђ' топло,
Кроз груди нам струјао је
Као мајски миомир.

Поточић је жуборио
Као песма путникова,
А над нама облачићи
Низали се, губили се.

Падало је лишће жуто
Са гранчица заљуљканих;
Тихо, немо промицô је
Ток времена поред нас.

Деда с мајком погледаху
На нас двоје, на румене,

БЕОГРАД

Погле́дасмо и ми горе
На седину глава им.

Њине мисли враћале се
У прошлости румен златну,
Наше мисли отисле се
У далеку будућност.

„Јавор“ 1890.

ВОЛЕО БИХ ЗГРЕШИТИ...

Е баш бих волô једном
Згрешити роду свом, —
(До сад се никад нисам
Нашô у калу том).

„Од куд ти таква жеља?
Та зар те није срам?“
Није; јер од куд ниче
То врло добро знам.

Волô бих згрешит' роду
У каквој забуни,
У тренутној слепоти,
У краткој трабуни;

Па кад бих очи протро
И стресô гује зле,
Да викнем: „Праштајте ми!
Сагреших, кајем се!“

Е, то би био пример!
— Зато и желим то —
До тог се виса Србин
Још није уздигô.

Сад знате зашто жељах
Згрешити роду свом,
Ал' шта ћу кад не могу
Ни делом, па ни сном.

Не могу, па не могу
Свестан учинит' зло;
Катони српски, ви ми
Опростите бар то!

1893.

ИМАМ ЈЕДНУ ВОЋКУ...

Имам једну воћку, — граната, голема,
На њојзи јабука и има и нема.
Оно, што га има, црвљиво ј' и гњило;
Оно, што га нема, — прекрасно би било.

Воћко моја, воћко, граната, голема,
Ја ти у хлад легнем, ал' ми се не дрема;
Обузму ме мисли, да их једва смажем.
Мислим, — а што мислим никоме не кажем.

Кретô сам се штакрат секиром у руци:
„У корен је удри, сруши је, утуци!"
Ја подигнем руку, рука клоне сама, —
Збори нешто, збори у њеним жилама.

„Разумем ти срдбе, срдбе незлопаке;
Ал' ја нисам крива, године су таке.
У корену мојем здрави осок бије, —
И ако се крије, нестало га није.
Очај не помаже...", топлим гласом дода:
„Измениће с' време, биће бољих года, —
На гранама мојим биће друкча рода".

„Јавор" 1892.

У ГРОЗНИЦИ...

Размашто̂ ми чудан санак
Огањ, студ.
Из пепела свога
Костури се дижу —
Страшни суд.

Нема више храма
У граду, у селу,
Ни зелена грања,
Ни тичјег певања —
Све је у пепелу.

Звезда звезду гаси
Дахом бола сиња,
Ал' у неком куту,
У самртном ропцу
Сунце још̂те тиња,

Тиња да прижути
Тог призора блед.
На пепелу своме
Костур до костура —
Непрегле̂д.

Видим дуге руке
Како мичу прсте,

Неки само к срцу,
Неки само к челу,
А неки се крсте.

Севне брза мућа,
Нечиј' приход справљ̂а;
За њом нема грома,
Чека се, чека се —
Ал' Бог се не јављ̂а.

Облаци се тâње;
Тишина је нема;
Сва се грла стегла.
Чека се, чека се —
Али Бога нема.

Још нису пресмагли
Задаси из гроба,
Којим' смрде страсти,
Којим' смрди мржња,
Којим' смрди злоба.

Бога нема, нема;
Ја се у ноћ скривам,
Срце ми још бије.
Је ли... или није...
То ја ваљда снивам.

Наједаред гласну
Одозгора тамо:
„Видите ли, бедни,
Ви немате ништа
До пепела само!“

Сад још јачи гласи
Са висина плавих:
„Поспите се, јадни,
Сви кол'ко вас има,
Пепелом по глави.“

— — — — — — — — —

И ми се посусмо
Пепелом по глави...
И сунце оживе,
Санак се распуди,
И Бог се појави.

„Јавор“ 1890.

КОЊАНИК-ДИВЉАК, СТРАХОТНИК...

(По Хамерлингу)

На црном коњу зајездô
Кроз доба поноћно
Коњаник-дивљак, страхотник...
Ко ли је, Боже, то?

Пред њиме јури ордија,
Гесло јој: ужас, лом,
Ал' престиже је коњаник
На црном хату свом.

Пред њиме лети гавран црн,
Злослутник, брзолет,
Ал' престиже га коњаник
Тај кивни разбисвет

Пред њим се стрела отисла,
Сва црна у свом злу,
Ал' јахач језди стрелније,
Пак престиже и њу.

Кроз тмину језди јахач брз
И лов ће стићи свој,

Чујемо шкрипат зуба му,
А не знамо га ко ј'.

Месец се стрепећ' промоли
Кроз облак разадрт...
Парип је — јаој! — зараза,
А јахач му је смрт.

ГВОЖЂЕ И ЗЛАТО

(Из символа моје вере)

Гвожђе је црно,
Злато је жуто.
Злато је меко,
Гвожђе је љуто.
Силник се увек
Уздао у то;
Тим противнике
Многе уђутô.

Ал' кад би људи
Стајали круто
Да ничје чело
Није погнуто —
Нит' би им црно,
Нит' би им жуто,
Нит' би им меко,
Нит' би им љуто —
Не би им нико
Слободу спутô.

Ја барем чврсто
Верујем у то.

1880.

КАКАВ ЈЕ ДАНАС ДАН

О преносу Бранкових костију 10 јула 1883.

Коло милих брата и милих сестрица,
Чини л' вам се небо данас друга лица?
Чини л' вам се сунце да друкчије сија,
Јаворова грана много зеленија?
Мирисније ваздух кроз зелено грање
Кô да вам се нуди сам на уздисање.
Видите л' да поток данас друкче тече,
Да је друкча трава, да је друкче цвеће?
Видите ли тице како друкче лете?
Кô да с' мирис цвећа сам у венац плете.
Лахор канда веје душу сузе чисте —
Осећате л' данас што још никад нисте?
У горици лишће кô да друкче шушти —
Разумете л', Срби, језик тај немушти?

То су српске виле, то ј' близина њина,
Подигле се миле из својих пећина;
Над главом чам лећу летом невидовним,
И рукама крећу крстом благословним
Дошле су да виде нови станак мио
Што га ј' побрат њихов себи зажелио,
Да посвете ове јаворе и дубе
И гроб да пољубе.

Хај, наше се виле к нама ретко крећу,
Ретко нас облећу,
Јер су ретки дани који српске сине
Овако једине.

Зато, браћо мила, не кидајмо кола
Што се данас хвата на гробу сокола.
Засадимо овде слоге наше цвеће,
И виле нас српске оставити неће:
На потоку доле умиваће лице,
На Бранкову гробу палиће кандилце,
А то ће кандилце као звезда сјати
И српској ће слози нову светлост дати
У најцрњој ноћи неће бити мрака —
И тада ће Бранку земља бити лака.

„Стармали“ 1883.

Прва пријатељска суза на глас о смрти

МИТЕ ПОПОВИЋА

У првоме пренеразу
Стегнуле ми грло гује...
Ал' ти сада већ разумеш
Што се реч'ма не казује.

Речима се не казује
Како тебе грља вила;
Речима се не казује
Што је твоја душа снила.

Речима се не казује
Како си нам мио био;
Речима се не казује
Како си нас уцвелио.

Речима се не казују
Јади, које носиш собом...
Да л' бар кажу сузе наше
Над прераним твојим гробом?

С Богом, тиче милопојно!
С Богом, гòнце узорито!
С Богом, српски врли сине,
С Богом, Мито!

Ја мнидијах: ти ћеш мени
Оно крајње „С Богом“ рећи,
Ал’ ти, бржи, брзо сврши,
Остави нас худој срећи.

Худој срећи? — Јест, тако је,
Ал’ ти шаљеш порук с неба:
„Остављам вас худој срећи
Са којом се борит’ треба!“

И кад овај порук чујем,
Дреше ми се с грла гује:
Т а к о ћ е м о!... то ти пријан
До небеса довикује.

„Стармали“ 1888.

ПОБРИ СТЕВИ КАЋАНСКОМ

(Опет, после тридесет и толико година)

Хе, давно је то било, кад ти певах млад;
Оседело нас време и још нас кињи јад.
Своме смо јаду вични, он је већ испеван,
Ал' ране српског рода тиште нас сваки дан.
И кад се анђô среће насмеши на наш род
Одмах и демон раздора у цвету гуши плод.

Шта ли сам и шта пута гледао салик твој,
Питао ветар јужни: шта ради Стеван мој?
И што сам чуо беше срцу ми утеха
И желео сам раду твоме успеха.
Чуо сам да си кренô најлепших жеља лист
И да је здрав и снажан и светао и чист, —
Добацит' га не мога ти пред ока мога вид,
Јер висок ли је, брале, хинески овај зид.

На шта си сада почô, чуо сам, и то смеш:
Стао си међу браћу да раздор жигошеш.
С кима те веза веже, тима си рекô љут:
Овако с' даље не сме, то није српски пут!
Збориш им коме шкоди страначке страсти зор,
Показујеш куд води захукан неразбор.
Лековито се ори твој мушки српски глас,
На твоја уста збори Србије драге спас.

И то ме к теби вуче из мога злобола, —
И ја бих чисто хтео соколит' сокола.

Јест', има нека авет што на нас находи,
Јер је од себе гурају свеснији народи,
И та нам ноге пута и руке везује
И Српству уши глуши да разбор не чује.
Док заглух овај траје, не вајде савети, —
И ти се, побро, бориш са овом авети.
Бори се, побро, бори се, ти ћеш то умети, —
Србија ј' самосвојна, можда ћеш успети;
Упућуј страсне гласе у једног духа склоп,
Пробирај слабе класе у један јаки сноп.

Србија ј' самосвојна, подесна ј' њива та,
И твоја реч ће можда истребит' семе зла, —
Ал' шта ћу, болан, овде, како ћу, шта ћу ја!...

Мало ти, побро, рекох, ал' задовољи с' тим,
Више ћу рећи немо, када те загрлим.

„Стармали“ 1889.

ПОБРИ СТЕВАНУ КАЋАНСКОМ

тужна и последња

Чујем, вило, која си нам
Побратимству кумовала;
Знам зашто си тако бледа
И што си се уздрхтала:
Смрт је стигла недостига,
Оковала неоковца,
Оборила необорје,
Покосила покосовца.
Сузе моје, бледа вило,
На гусле ми рониш старе;
Што залеваш незалеве,
Што ли будиш понеаре? —
Смрт да кунем, смрт да псујем,
Кад се с њоме измирујем?

Ја те, побро, могу тражит',
Знам где ћу те скоро наћи,
Ал' ко ће ти празно место
Да испуни, изјуначи?
У свима нам срце бије,
Које српска мисо креће,
Ал' Стевана Кађанскога
Мајка родит' скоро неће.

Куд си мачем наперио
Туд си пером надмачио,
Сведок ти је живот цео,
Сведочи нам што си хтео, —
Хтети бива и занаго,
Ти си могô и помагô.

Мој Стеване, наш соколе,
Сећам ти се младих струја:
Соко ј' постô од голуба,
Од голуба и славуја.
А сад соко у гроб паде,
А наша се крила ломе, —
Косовска је пустолина
Сад у срцу моме.
Хеј, ка'но што црна ноћца
Уздиже за белим даном,
Пет столећа кроз груди ми
Уздахују над Стеваном. —
Која вајда од уздаха,
Над могилом твога праха?

Јесте вајда од уздаха,
Ако није ветар само,
Ако српским уздасима
Твој аманет усисамо;
Ако сузе рода твога
Буду роса сложне свести,
Први цветак из твог гроба
Биће цветак благовести;
Ако тугу, јадницу нам,
Твоја мисô очеличи,

Заточници твога духа
Призрену ће скоро стићи
И на пољу косовскоме
Дигнут' спомен Барду своме.

Широка је 'вака туга,
С многима је ја сад делим,
Са Србином где год којим,
Са Србинством, са васцелим.
Али има друга жица
Што бејаде наша само,
Жица пуче, пук јауче:
Ми се, побро, растављамо!
— Ако има надзвездија,
Где вечита зора свити,
Наше душе, мили друже,
Онде ће се загрлити, —
Ал' ми црним словом пише:
Ту, на земљи, никад више!

„Јавор" 1890.

УЖАС И НЕВОЉА У ЗАГРЕБУ

Подземни беси, којим нисмо вични, —
Зар бурним морем поста земља ова ?
За један тренут више јада створи
Нег' што би могле стотине громова.

Има л' се куда ? — Ако имаш крила !
Жено, што бледиш ? — Где је дете моје ?
У цркву хрли ! — Срушила се већем.
Болници беже са постеље своје...

То нису муке, кȋма си се надȏ,
То није душман, с ким се можеш борит'!
„Хоћемо л', децо, дочекати зору ?“ —
„Хоће л' нас, мајко, страх ил' глад уморит'?“

Под мутним небом невољници ћуте ;
Нико не виче : помагај нам, свете !
Ал' срца ваљда не траже јауке :
Дарежне руке нек' се саме сете.

Беси се стреме од горе, од доле ;
Знамо ли сутра шта нас може снаћи !
Дужни смо сваком у помоћ притећи,
А трипут више најближој нам браћи.

„Стармали“ 1880.

ШТА СЕ ЧУЈЕ

Шта се оно чује из Загреба града?
Не чује се добро где год правда страда...
Знамо ми то добро како се раками:
„Хрвати су слаби кад остану сами!
И глас један српски превари се, кличе:
„Тâ хрватска борба Срба се не тиче“.
(Глас је овај само тренут бола кренô —
Ал' то не би било српски ни поштено).

На Хрвата с' дижу лажи и клевети,
А то само зато да му с' лакше прети;
На Хрвата дижу вериге и мрежу,
Ил' да га улове или да га вежу,
Јуче била претња, а хајка већ данас,
А при овој хајци рачунају на нас,
На увреде оне, боле српског рода —
Али стан'те мало: крв још није вода.

Копрену ми дајте да покријем њоме
Све што није братско у народу томе,
А истина стара да с' покаже јача:
У невољи знаћеш који су ти браћа.

Хрват се не бори да што отме коме:
Чува свети огањ на огњишту своме.

И док тако чини, у најтежи дани
И Бог је и правда на његовој страни.
А куда ће Србин? — Зар он да се даде
Путу на ком нема закона ни правде.

Шта се нама пати, то ми Срби знамо,
Ал' у патњи нашој поноса имамо,
А тај понос не дâ да примимо дара
Који браћу нашу хоће да обара.
Хрвати су данас на отпору чисти,
А невољом њином ко би да с' користи
Тај би драг и мио хајкачима био —
Али би поштење српско погазио.

Тргујући жидски, рана се не вида:
На поштењу само будућност се зида.
Данаске нам браћа на прелому пате,
Тешко им је рећи: помози нам, брате!
Ал' ми разумемо и ко збори немо —
Будућности нашој ми то дугујемо.

Зато, Срби, чујте: чврсто стојте сада
На бранику где је и закон и правда;
Ојачајте снагу патника Хрвата,
Нека зна да има у невољи брата;
Нек' се једном види каква ј' слога благо,
А они ће после... како им год драго.

„Стармали" 1883.

НА ГРОБУ ЧОВЕКА АЛЕКСАНДРА

Кад сви већ сузе исплакаше своје,
И оне збиљске ка̂ и крокодилске,
И кад се тужне заставе увлаче,
И оквире црне скидоше слагачи
Са листова разних, белих и небелих,
Разлажућ' их мирно међ' типе остале
За прилике друге, велике ил' мале;
И кад већем руља очи с гроба скида,
Где патничких мука стоји пирамида;
И кад су свечани хорови умукли,
Одежде, стихире пратиоци свукли
И одали цару што се мртвом даје
И стишали своје прве уздисаје;
Кад већ скоро трава да на гробу никне
(На гроб и на траву свет се брзо свикне):
Тад' долази песник, гоном силе свете
Да венац на гроб
Човеку мете.

Јер није цар умро него човек само —
Човеку ваља сузу да дамо.

И шта је престо, шта ли круна кобна
(Па још кад је гледам са гледишта гробна),
И шта је порфир, та румена чоја
На којој се ни крв не познаје твоја,
Јер је једна боја;

И шта је скиптар, ма над пȍлом света,
И онда кад му ни мравак не смета? —
То нек' други каже, који то познаје,
А песник знаде само човек шта је.

Химне и блесак,
Муње и тресак,
Алеми, топази, смарагди, рубини,
Којима се свака круна на висини
Тако светла чини,
И цела чароб тог земаљског шика,
То није кадро заслепит' песника:
Он је жмурећ' гледȏ, то му је најслаће,
Па срцем гледећ' — човека нађе.

Мртвима с приближит' свако права има;
То је право дато и нам' песницима,
И што гробу рекнеш то се прима само,
Та гробови знају да им не ласкамо.

Какав је венац што ти на гроб мећем?
Искићен је само природним цвећем.
Уздишућ' мирисом, цвеће збори тио:
„Човек си био!“

Имȏ си срца, имȏ осећања,
Уз које срећа никад не приања.
И прва реч'ца беше са твог трона:
„Скидајте ланце с двраест милиона!“ —
Слобода се стиди кад долази даром,
Воли сама својим просијати жаром,

Али се не стиди да на гробу рече:
„Тај човек без круне био б' веће среће!“

Многим ће Клиона судит' врло строго —
За тебе ће рећи: почео је много!
Ал' са гроба твога песник скида вео,
А гроб вели: Авај, ја сам више хтео,
Тек сам хтео много —
Али нисам могô...

И ко ће да суди по успеху људе!
Сви желимо да нас по тежњама суде.
А тежње су сваче на ветрометини,
Понајвећма људи што су на висини;
Ту се разни ветри укрштају бурно,
Пркосећ' одурно.
А човек је човек, више б' моћи требô;
Престо је на земљи, — земља није небо.
Али ипак зато, док траје Балкана
И на њему спомен старих, тешких рана
Кô и спомен дела, братском крвљу свёта,
Мушки започета;
И док траје звезде, ма и за облаком,
Што и кад не светли оглашује сваком:
„Не малакши, роде, слогом јачај снагу,
Одолећеш врагу!“
И док год се гласак ове звезде слуша
Донде ће с' и твоја благосиљат' душа.

Јест, човек си био, те и на висини
Сачувô си цветак срца у свежини,
(Тај се цветак радо у долини крије,
Где ветрова бурних и припеке није).

Ти си га сачувô у груд'ма носећи,
Те ни терет круне њега не угњечи.
Срце т' беше луча, кад си пошô тами,
И слабости твоје — од доброта сами' —
То песника слêпи, то песника мами.

Лечит' боле, јаде — забава ти мила,
Утирати сузе сладост ти је била,
Пријатељске везе, ма на штету своју, —
Веровати многим' трло срећу твоју.
И јади су знали да си срца мека,
И јади су пали, пали на човека:
Патња беше пратња целога ти века...
И зато се песник сад сећа тебека...

Ја не питам даље, све са ума смећем;
Овај венац свежим, росним пољским цвећем
На гроб, који душом дршћућом облећем,
Човеку мећем.

»Стармали« 1881.

ЗА ГИРФИЛДОМ

Подлост рушит' — да дивна задатка!
Подлост срушит' — моћ ти беше кратка.
Подлост нађе најамника клета,
Подлост тебе укиде са света;
Беше јача од кршна ти тела...
Ал' сад дрпће од твога опела.

Зашто подлост, кад те убит' смела,
Зашто дрпће од твога опела?

Јер све што се у свеснике броји,
Све то данас гологлаво стоји.
Кол'ко страна овог земског круга
С тол'ко страна одјекује туга.

То је оно од чег' подли бледе!
Страх им шапће шта те жртве вреде.
Данас врве, венце ти носећи,
И најмањи ка'но и највећи
Из низина (где се само нада)
И с висина (где се само влада),
Многи верно,
Неки лицемерно,
Многим' хора,
Некима се мора. —
Хај, од дола као и озгора

Све се клања — не какоме зверу —
Све се клања чистом карактеру. —
То је оно од чег' подлост зебе,
Што прожимље дворе и колебе,
Па се купи, збира и саздава
Као светлост права
Око жртав', мученичких глава —
Врле крепеђ' худе застрашава.
Тело ј' смртно, траје па дотраје,
Карактери остају да сјаје.
Спомен њихов прима се у груди,
Нове борце, нове снаге буди.
Јунак у гроб не носи оружа,
Рука клоне, мач се другим' пружа.
Прелазећи од руке до руке
Све то јачи богодани мачи.

То је оно чега с' подлост жаца:
Светлих жртав', сјајних образаца,
То је пропаст пустих пудљиваца,
У коју их лудост њина баца.

Прочитајмо што нам повест пише —
'Ваких гроба̂ нађи ћемо више:
На сваком је зимзелена трава,
Из свакога светлост просијава,
Светлост снажна духа напреднога —
Најновија сја са гроба твога,
Гирфилде!

„Стармали" 1881.

ГАРИБАЛДИЈУ

Спалили су мртво тело неумрла дива,
Пепео носе да у земљи за навек почива.
Звона звоне, а из њина жалостива јека
Чујем гласе: „Слава теби, дико нашег века!“
Слава теби, ти узоре грађанских врлина, —
Отаџбина т' губи данас најдичнијег сина.
Слава теби, јуначино, коме нема равна,
Лучо правде и слободе од Бога послана!
Слава теби, ти патниче јада и чемера,
Огледало кристалнога мушког карактера!
Слава теби који знађе оздола, озгора
Стећи себи поштовања — и самих злотвора.
Слава теби, чији дари и краљеве красе!
Ти си стекô много, много — али ништа за се.
Мачу правде, звездо свести, алеме поштења,
Слава теби, угледниче нових поколења!

Спалили су мртво тело неумрла дива,
Његов пепео сада веће сребрн ковчег скрива,
И баш сад га гробу носе да навек почива.
Сад га носе... а ја клечим пред том сликом драгом.
Дуни, ветре, сада дуни целом својом снагом!
Не дај светлост да се спусти у мрачно местанце,
Разби ковчег, као што је он разбио ланце,

Ковчег разби, непео проспи па у бурном лету
Просеј овај свети непео по целоме свету,
Где год има срце које, у надању живо;
Где год има народ који, ком' се чини криво.
Дуни ветре, носи ветре, лети без оданка!

— — — — — — — — — — — — — —

А ја жмурим, а ја сневам... ох, да дивна санка!

„Стармали“ 1882.

ВИКТОР ИГО

Умови с' диве, душе се диве,
Срца се диве величини твојој,
И многи, руке ширећ',
Јадикују Богу,
Што с' тако велик', па те
Загрлит' не могу.
И ја би да те загрлим и хвалим —
Зато ћу да те представим малим.

И највећег раста, чемпреса и палме
Семе је мало,
Али шта буде кад земља здрава
У себе прими зрнашце једро,
И чиста роса снагу му крене,
Шта буде онда?... Не питајте мене,
Кад сами знате.
Викторе Иго, Викторе Иго,
Ти ниси друго већ семе мало,
Ал' то је семе са неба пало.

Данас те земља у крило прима,
То тако вишњим промислом бива,
А суза целог умнога света
Гроб ти залива.
Нићи ће, мора никнути оно
Што 'но је с тобом са неба пало:

Што ретка милост посеје рајска
То сатрт' не сме нога земаљска.

И кад проклија једнога дана,
Па се остабли, па се разграна
Сва она љубав, сва она снага,
Сва она тежња крепка и блага,
Пољупци они из вечног вира,
Благодат братства, благослов мира,
Све оне мисли, ко барјак бео,
Које си собом са неба снео:
Кад све то никне па се разграна,
Свануће зора лепшега дана;
Општа ће срећа у врту свести
Најлепша цвећа венац оплести.
Венац ће овај подарит'... коме?
Викторе Иго, спомену твоме!

„Стармали" 1885.

СПРАМ МЕСЕЦА

У Пешти сам. Ноћ је тиха,
Доба глуво, доба немо,
(Чисто б' рекô : доба слепо) —
Ја се шетам по улица',
На пијаци лепој стадох,
Где ј' завеса јуче пала
Са статуе Петефија.
Шешир скидам — не пред кипом
(На кипу је доста мана),
Шешир скидам пред споменом
Узорита великана.

„Ој, Петефи, ретки створе,
Ти слободан метеоре,
Ти с' живео за слободу —
Не за ову, за оваку,
Ти си пао за слободу,
Ал' за другу, ал' за бољу.

Ој, Петефи, ретки створе,
Гладовô си за живота,
(Твоја није то срамота).
Ти си тако вешто знао
Насликати слику горку,
Како ј' души кад с неправде
Ум полуди ;

То је било пророчанство
Ових наших дана худи'.

Ој, Петефи, ретки створе..."
Шапутô сам још̂те много,
И од мојих уздисаја
Исплео се зрачни венац
И дигô се, узвио се
Око главе песникове.
Али ту је веће био
Један венац, много већи,
Тако исто уздисајни —
Можда га је Српство цело
Од уздаха својих сплело.

Стајао сам спрам месеца,
Гледао сам Петефија
Како стоји на висини,
И диве се, чуде му се
Сви унуци Арпадови.
Гледао сам Петефија,
Гледô сам га спрам месеца:
Учини ми с' кô да видим
Месечара, сонанбила,
Који боле срца свога
Месечини поверава,
На једаред једна мисô
Пролети ми као мућа:
Бежи, бежи — јер ти знадеш
Опасно је сонанбил'ма
Кад их когод несмислено
По имену њином викне.
И ја тебе, врли сине,

Кад бих сада у ноћи
По имену твоме викнô...
Да те викнем, врли тињу,
Да те викнем: Петровињу! —
Ти би таки, јаој, пао
Не с висине твоје праве,
Већ би пао у љубави,
У штовању — код Мађара.

„Стармали“ 1882.

НА ГРОБУ ФИЛИПА ВИШЊИЋА

о подизању споменика му

На овом гробљу седела ј' вила
Четрест пуних, дугих година;
Није нам рекла: ходите амо,
Чекала ј' да га сами познамо.
(Можда још и сад у пола знамо
Под овом травом кога имамо.)

Дуго је вила овдена чала
Крај гробна крста дрвена, мала,
И кад већ дрво трулеж заплени,
Долази камен да га замени:
Кад већ и нами црвоточ прети,
Тада се Србин Вишњића сети.

Још није касно црве сатрести,
Још каткад стижу лековне вести.
Овде ће данас браћа се срести,
Ту нек' се грешност тихо причести,
Нек' се причести
Светињом свести.

Ко је тај Вишњић, ком на гроб гре́мо?
Њиме се свету похвалит' смемо.

У ропско доба мајка га роди —
Али га роди српској слободи.
На муке пође без стра̑ и стрêпа:
Мука га створи омирски слепа.

Тад' се не могло дизати школа:
Једина школа — осећај бола.
Од куда књига под стѐгом мрака?...
Учитељ — спомен старих јунака.
И тај би спомен сломила хала,
Ал' није дала струна гусала.

Хај, да је ширих пута ил' стаза
Међ' народима разна порекла!
Хај, да је мисо̑ просветна сродства
У Европи примене стекла.
Ej, да не буја што томе смета
А ми да нисмо пасторак света:
Данас би овде ко̑ плачни друзи
Стајали Немци, Англи, Французи,
И Арпад посло̑ б' унуке своје
Уз све Словене ту да постоје.
И свак би ћутно̑ да га облеће
Рајска топлота духа голема,
Призно̑ б' да Срби имају нешто
Што нико други нема.

Постојмо дуго над гробом овим
И вратимо се с уздањем новим!

—

Мален је камен, — баш према срећи:
Срећније Српство шат дигне већи.

„Стармали“ 1887.

У СПОМЕН ЈЕДНОМ КАЛДРМЏИЈИ

(име му је Петар Томић)

„Смрт долази, опомиње
Да се на пут вечни спремам.
Ево двеста форината —
Више немам.

Куцкао сам по камену
Целог свога трудног века...
Тика-така, тика-така —
Нека, нека.

Увек погнут, ја не виђах
Како горе сунце сија.
Грбио сам, клечао сам —
Калдрмција.

То клечање није било
Пред ћудима зле господе;
Ал' што скуцках, ево теби,
Српски роде!

Све што имам теби дајем
Жуљне руке длаком грубим —
Не рад' славе: само зато
Што те љубим."

—

Е па хвала, драги Петре,
Ти фукаро дична соја;
На твом дару алеми су
Скупа зноја.

Путуј путе изагробне,
Гледај сунце како сија:
Онде ће ти руку стиснут'
Текелија.

Там' те неће нико питат'
За живота шта си био,
Већ: уради л' што си могô,
Калдрмцијо?

Сиротињу често води
Племенита, виша мисô.
Пути су им сада лакши,
Јер ти си их калдрмисô.

„Стармали" 1888.

ОМЛАДИНИ

целој и једном делу њеном

I

Омладино, очи наше младе;
Омладино, руке наше јаке;
Омладино, звездо наше наде —
Ја те здрављам кроз мутне облаке.

Облак баца и сенке и мраке
Да нахуди богоданом сјају —
Ал' соколи ум'у кроз облаке:
По томе се соколи познају.

Чиста речца духа искрњега
Нек' ка̂ мућа облачину пара:
Тако с' ћетић доба негдањега
С омладином својом разговара.

Омладино, на живота прагу;
Омладино, у развоју своме;
Омладино, хвати своју снагу,
Јачај снагу, не играј се њоме!

Њоме можеш многе наше санке
Сутра већ остварит',
А још више можеш њоме, јаој,
Данас још покварит'!

II

У срцу ми једна речца
Од детињства мога,
Та је речца рајски лепа,
Та је речца: слога.

„Та се речца отрцала“ —
Веле неки стари;
Јест, дабогме, по устима,
Али не по ствари.

Ова речца, коју давно
Не чујем у грудй,
Ова речца, омладино,
Сад се живље буди.

Тај аманет шаљем данас
Цркви ваших срца,
Да видимо, може л' да се
И стварно отрца.

III

На олтару светиње нам
Зрачак се разлива —
(А светиња што је деду,
И унуку бива).

Пред ћивотом, пред распећем
Српскога олтара,
Ту још гори кандиоце
Родољубна жара.

То с' кандило припаљује
Рад' спаса и лека,
Од колена до колена,
Од века до века.

То кандилце, омладино,
Гледа твоју мету,
Радује се сваком твоме
Напреднијем лету.

Омладино, српска соја,
Надо роду своме,
Шир'те крила, браћо моја,
Лету напредноме!

Али такви нека буду
Крила вам таласи,
Кандиоце нашег храма
Да се не угаси.

IV

Видим âле, њине жвале
И чељусти клете,
Које свима народима
Подједнако прете.

Хај, ал' сви ће заједничке
Против таких зала;
Биће борбе, опште борбе
Против општих âлâ.

Ал' видите л', очи младе,
Што на ближој мети?

Ви'те л' алу ближу, која
Само нама прети?

Што се свести нашег рода
И имену руга —
Према њој смо ево сами,
Без помоћна друга.

Док ми мача изоштримо
Против општих âлâ,
Наша мала, ближа ала
Нас је прогутала.

Ој, Милошу, Стар-Новаче,
Имате л' унука?...
Ал' ја не знам што ми данас
Тако дршће рука...

V

Хватајући што утећи неће
Свȍм брзином и заносом слепим,
Утећ' ће нам што се вратит' неће —
Ја од тога стрепим.

VI

Ја сам, браћо, старовоља —
Искре мога жара,
Моје тежње, моја воља
Остала је стара.

Што сам негда загрлио
Душом на уранку

Пратиће ме црном гробу,
Вечитоме санку.

Што је негда то ми и сад
Шйри, тêсни груди,
Ја се и сад молим Богу,
Богу свију људи.

Видим клету неједнакост
Како правду гуши.
Тешке сузе сиротињске
Боле ме у души.

Човечанство да би стресло
Иге срама свога —
Ето то је старо гесло
Старовољства мога.

Па ипак често гушим
Мржњу и гнева гром
И све те жртве носим
На олтар роду свом.

Кад анђô рода мога
Ускликне: сад си свој!
Онда ћу, шири свете,
Онда ћу бити твој!

VII

Питај Франка, Немца, Англа,
Кашће као и ја:
„Који себе не спасава
Сâм себе убија.“

Сви су најпре себе спасли
  Па су светла лица.
Јербо свету нема спаса
  Од — самоубица.

VIII

Зашто моје гусле гуде
  У узаном кругу? —
Хај, и ја бих с' угледао
  На високу дугу

Која с' диже у висину
  Чистим својим сјајем,
Да загрли цело друштво
  Једним загрљајем;

Да окрепи што је пало,
  Што је малаксало;
Да подсети шта је небо
  Људ'ма обећало.

Ох, та то би мојој души
  Биле рајске сласти...
Имао бих, имао бих,
  Много, много касти.

Па зашто се не угледам
  На високу дугу?
Зашто моје гусле гуде
  У узаном кругу?

Да ли мене каква страва
  Од тог задржава,

Бојим ли се ја власника
И њихова гнева?

Ја се бојим само Бога
И укора свога,
А за друго... а за друго
„Кâ за дора мога“.

Да, бојим се још нечега,
Омладино мила,
Ја се бојим још нечега —
То ми ломи крила.

Ја се бојим нашег духа,
Лако странпутнога.
Ми смо брзи, каткад бржи
Од разума свога.

Заведе нас, занесе нас
Наше срце живо;
Бива у нас и светиња
Да се схвати криво.

Мач, који се намењује
Прот' клетих грдоба,
Бива код нас да с' на телу
Свом рођеном проба.

Зато ми се у гуслама
Најмилија таји.
Само каткад тек пробију
Грки уздисаји.

IX

Ој, потоци нашег рода,
Свима вам је једно врело:
Свуд где тече једна крвца
То је мени једно тело.

Једне су нам крајње наде,
Једне су нам жеље битне.
И ја волим једне боле
Нег' усклике разне, ситне.

Боље ј' да још неко време
Једним болом уздишемо,
Него да се, расцепкани,
Сваки за се радујемо.

X

Сећи трње, чупат' коров,
Па сејати чисто жито:
То ј' пред Богом и пред људ'ма
Узорито, племенито.

Ал' с коровом и све чупат'
Што је никло самостално:
То ја никад признат' нећу
Да је радикално.

XI

Али ово одбит' морам,
Тако ми олтара,
И од себе и од својих
Давнашњих другара:

Ко не метне нови шешир
С широким ободом,
Да тај нѐ зна корачати
Напреднијим ходом;

Да у њему нема места
Вишој мйсли света;
Да у њему нема срца,
А баш и полета.

Који неће све да сруши
Брзо и узнако,
Да тај мети, општој мети
Не иде полако;

Да он неће, с вама скупа,
Где се згода пружи,
Похитати да се вишем
Начелу одужи.

Да су наше борбе, муке,
Према млађим', стидне;
Да су старе очи слепе,
Само млађе видне.

Бранећ' што нам српска мајка
Ставила у груди,
Да нећемо и све бранит'
За чим теже људи.

Ово морам одбит' силно,
Тако ми олтара,

И од себе и од својих
Давнашњих другара.

Или ће се одбит' само,
То ми текем прија,
Као што се бурно море
Од стена одбија.

XII

Ал' шта ј' ово? Шта то чујем?
Да ли ми се снива? —
Јер овакве гласе данас
Само сан дарива.

Оживела, васкрснула
Српска слога лепа;
Омладина... нада наша...
Она се не цепа.

Оживело младих снага
Братско друговање;
У старијим поштује се
Што је за штовање.

Што је било охладнело
Опет се загрева,
Што је било пренаглило
Враћа с' са крајева.

Застава се у вис диже,
Али једна само;
На њој пише: „Српство пада,
Ал' ми га не дамо!

Око храма светиње нам
Биће бедем живи:
Слози нашој, жртви нашој
Нек' се свако диви!

Српство ћемо слошке бранит'
Од напада љута;
Дижућ' Српство, крчићемо
Даљој мети пута!"

Је л' то збиља, а не машта
Тужнога песника?
Тад' и мене прим'те, браћо,
За проста војника.

„Стармали" 1881.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ БЕОГРАД

ПРЕДЗИМСКА ПЕСМА

Ветар хуји кроз висине,
А и доле у низику,
Разбио ми песму што је
Хтела певат' политику.
Зима хита немилице,
Плаши људе, гони тице,
По дрвећу пало иње —
Сећајте се сиротиње!

Лако ј' оном ко је згрнô
Те јесенске лепе даре,
Напунио све кошеве
И подруме и амбаре.
Облаци се сиви купе,
Сметови ће већ да рупе,
Навалиће са свих страна —
Сећајте се сиротана!

Богатство је мило, драго
(Но и туђа има зноја),
А патњама, невољама
Нема краја, нема броја.
Зимом иде мука многа,
Нема свако крова свога.
Богаташи рујна лика,
Сећајте се бескућника!

Купују се чизме зимске
И по леду да се гази,
Купују се топле бунде
И шалови и первази:
Кожа, вуна — то је здраво!
Свак се чува — то је право!
Ал' сетите с', гледнув' доле,
Деце гладне, босе, голе!

Биће сŕнâ и фазана,
На шампањцу биће пена,
Биће сјајних соареа
И беседа и „кренцхена“,
Биће свега ком се има,
Шарена је дуга зима:
Сећајте се бледих лица
Хладних, сузних колебица!

„Стармали“ 1883.

ЗИМСКА

(Од Хамерлинга)

О, земљо, лепа грешнице,
У белој ко́ши по̀ка̂ја,
Сад ка̀виш грехе - негрехе
Очара летњег, о̀ба̂ја.

За сваки топли сунчев зрак
Пољупца слатка, медена,
У груди твоје зима сад
Забада копља ледена.

За сваки шапат љубавни
Што исток шапну невести,
Зима сад чини прекоре
Мекој ти женској савести.

За сваки цветак, који си
Задела летос на груди,
Север те шине пахуљом,
Киван је да ти нахуди.

Часови миља минуше,
Радост и сладост протече,
Па шта ти јадној остави
Твој лаган драган, пролеће?

Голу те нагу остави,
И другу драгу обима,
Пољупце своје расипа
Гдегод међ' антиподима.

О, земљо, лепа грешнице,
У белој ко́ши по̀ка̂ја,
Сад ка̀виш грехе-негрехе
Очара летњег, о̀баја̂.

Кол'ко с' већ пута брука та
Над тобом јадном ширила,
И ти се увек поново
Са неверником мирила.

Врати се драган раздраган,
Заборави се све,
И луда с лудом лудује
Поново, ка̂ и пре.

З И М А

Слава теби, убаво пролеће!
Теби венци, јер је твоје цвеће!

Хвала лету, кад сунце завлада,
Топло грли, а пружа и хлада!

А јесени и слава и хвала,
Роде, плоде она нам је дала!

А шта зими, годишњој мезими?
Хладна зимо, ход' да те видимо!

Земља стара зими се одмара,
Снагу збира у заклону мира:
Спрема ново премалеће, цвеће,
Топло лето, хладовно дрвеће,
Јесен зрелу с пуним крилом дара
Да обдари вреднога ратара.
— Ко покрива поље преорано,
Да не зебе семе посејано?
Оштра зима, ал' јој блага нега,
Зима стере покривач од снега.
Зима збира око огња жива,
Где нас гуслар песмама дарива.

А у школу чило иду ђаци,
Да с' покажу на зими јунаци.
Зима учи шта анђели кажу:
Да богати сиротне помажу.
Зима носи Божић, данак лепи,
Који сваког новом надом крепи.
— Драга зимо, Бог нам те је дао!
Ко те не би силно поштовао!

1893.

ЈЕЛКА

Долази нам Божић. Он не воли мрака
И зато нас пита: камо вам бадњака?
А ми руке тремо,
Рекли би и не би...
Зашт' да не рекнемо?
Пећи су нам мале, а гдегде и фине,
Не мож' у њих бадњак, онај од старине;
А собе су наше сад већ патосане,
Хвала милом Богу и напредном труду,
А где још̀те нису ту треба да буду.
Ми бадњак волемо —
Али не можемо...

Тако, то је било искрено речено!
Што не може бити нико не захтева.
Та Божић не тражи да пећи рушимо,
Та Божић не тражи да патос кидамо:
Божић само воли светлости и зрака,
Пал'мо дакле друго нешто
Уместо бадњака.

Божићни је да̀нак круна свију дана,
Барем у Хришћана;
А у тојзи круни алем што се сија
Радост је дечија.

Ко у тој радости не зна да ужива,
Срце га издало,
С њиме немам збора, немам разговора —
Таквића је мало.

Одрежимо грану зимзелене јеле
(Јела гране спушта, нуди нам се сама),
Накитимо грану танким свећицама,
Запалимо свеће нашим дечицама.
С гране нека виси шикосана шара,
А између шара̂ и помало дара;
Сад пустимо мајку нек' врата отвара,
Дочекајмо децу с певањем тропара.
Па се загледајмо у очице њине...
Засузићеш, брате, сузом од милине.
Покушај једаред то у своме веку,
У светињи бадњој запалити јелку:
Тај обичај лепи, кô сан неке виле,
У твоме ће дому опружити жиле,
Примиће се таки, без икаке силе,
На највећу радост деце твоје миле.

Та јелка се шири у хришћанском свету:
Њу анђели круже у веселом лету;
Цело се хришћанство здружује под њоме —
Примимо је и ми у србињске доме.
Примимо је и ми, та пуна је зрака,
Нека нам се Божић не снужди са мрака,
Та у нас и тако већ нема бадњака.

„Стармали“ 1883.

ПЕСНИК ПРЕД БОЖИЋ

Не питајте за песника,
Пустите га себи сама;
Пред Божић му дајте мира —
Мир нек' буде и међ' вама.

Седи, седи — прошлост гледи,
Разговара тугу нему,
Па полако — не знам како —
Он се нађе у Витлему,

Где се мајка бежећ' скрива,
Мајка што ће родит' спаса...
Та то нису сјајни двори,
Ту је слама до појаса.

Ту пастири... зар пастири?
Јест, пастири духа чиста,
Достојници да им руке
Приме, носе, хране Христа.

А каква је ово звезда
Над јаслима што сад стаде?
Три је цара тâ довела
Да с' поклоне „сунцу правде".

Топло ј' души песниковој
Пред ти јасли кад поклечи,
И тај тренут —
Нема речи.

—

А то песник само трено:
Сном отишо с овог света —
Пробуди се, а пред њиме
Ова песма, тек почета.

Хвата санак, санак бежи,
У недоглед пред њим хита.
Таре очи — а све празно...
Ту празнину песник пита:

Где је, где је она мајка
Што ће свету родит' Христа?
Где су, где су ти пастири
Достојници богопримства?

Где су, где су ти цареви
Што тражаху „сунце правде"?
А света им предводница,
Она звезда, где је саде?

„Стармали" 1881.

ПРЕДБОЖИЋНА

Падни, снеже; падни, снеже;
Без тебе је празна зима;
Падни, снеже, барем сада
О божићним празницима.

Покри сваку црну пегу,
Застри сваку нашу брљу,
Сузби крила вранам' нашим',
Уз пут стреси коју крљу.

Падни, снеже; падни, снеже,
По градови и по сели,
Нек' се нашем сузном оку,
Нек' се Божић барем бели.

Падни, снеже; падни, снеже,
И завеј нам странпутице;
Падни, снеже, нек' занеме
Телеграфске ситне жице.

Падни, снеже; падни, снеже,
Па расхлади пламен жêсти,

Пламен који није никô
Ни из ума ни из свести.

Падај, снеже, два три дана
И застри нам трулеж цео,
Нека нашем искушењу
Нек' бар Божић буде бео!

Ох, Божић је празник мира.
Падај, снеже, падај с неба:
Сад нек нам се барем чини
Као да смо — какви треба.

„Стармали“ 1888.

ПРЕТПРОЛЕЋНА ПЕСМА

Пролеће је веће близу
И бистрији дани с њиме;
Питаће нас: чиме сте се
Занимали прошле зиме?

А ми ћемо одговорит'
Ведра лица (како није!):
„Ми се нисмо одмарали —
Свађасмо се најсвојскије.

Душманима својим дасмо
Радост нову пљуском сваким;
Крстили смо један другог
Именима свакојаким.

Трзасмо се, чепасмо се
Срцем смелим, с вољом драгом;
Вијасмо се, цепасмо се —
Јер без тога куд би снагом?

На нама је много рана;
Те су ране наши труди.
Издајнике штедели смо —
Јер имамо ближих груди.

Вежбали смо мушке страсти
— С којим' срећник кукољ треби —
Кидали смо лепе везе:
Још тупимо мач на себи."

—

Е, то вам је стара песма
И у ствари и по слову:
Примите је — ил' ми дајте
Другу песму, лепшу, нову.

„Стармали" 1888

БОРА У ЦРНОЈ ГОРИ

(Слика Ф. Звержине)

Ако турска пушка ћути,
Нађе с' други удес љути
Који борцу Црногорцу
Не да душом одахнути.
Ил' налегну сунца зраци, —
Од омаре, жеге дерне
Сасуше се бистијерне;
Камен нема воду дати,
Па се соко жеђу пати.
Ил' обрне неродица,
Гора Црна
Нема зрна,
И ма да јој мало треба,
Ни толико нема хлеба.
Ил' са оног сињег мора
Залети се кивна бора,
Сила бесна,
Урнебесна
Напустила море меко,
Па се вину јачој страни,
Са стенама да мегдани.
Са врхова, камивала
Што откине то је њено,
И то носи као плеву,
Као сено.

Стада сјури у амбисе
Као да су тичад мала, —
Гром са неба, то је шала.
А пастира? А пастирку?
А на руци њено чедо? —
То гледати Бог ти не дô!

Ал' то не зна свет далеки:
Муке њине нико не чу —
Црногорци не јаучу.

—

Јест, нерука пада тврда
На та гола, светла брда;
Многе иду муке жйве
На те људе, на те диве.

Ма да с' чини удес худи,
Ал' ту неко виши суди;
Не шаље им меке дане
Да их строше и стамане;
Не шаље им мазне ноћи
Да их слашћу онемоћи:
Патње грле српску дику
Да не заспи на браннку.

„Невен" 1882.

УДОВИЦА, СИРОТИЦА, НЕЗНАЛИЦА

(Уз слику)

За живота својег друга
Свега јој је доста било:
Од кад њега гроб покрива,
Сломи јој се десно крило.

Дању ради, ноћу ради
Да одбије муку глади
Што кâ црна авет слеће
На шесторо сирочади.

А кад зима стегну јача,
Ветар, цича, непогода,
Она мишља: шума ј' свача
Кâ и ваздух, кâ и вода.

Незналица мислила је:
Има шуме доста свима!
Ал' је шума спахијина,
А он не зна шта је зима.

Мислила је: шума ј' свача
Кâ и јарко сунце што је,
Па накупи мало грања
За огрева деце своје.

На путу је шумар срете :
„Ти си крала, пуста жено !“
И књижицу своју вади
И бележи име њено.

Удовици с’ грло стиште
Кâ да ј’ гу̑ши мо̀ра нека,
Па не може да изусти :
„Нисам крала мога века !“

Оде дома празних руку,
Деци својој без горива...
Сиротица, незналица
Не осећа да је крива.

Децу грли, децу љуби
Да с’ загреју од целива ;
Децу љуби, децу теши :
„Та још има Бога жива !“

„Невен“ 1882.

УДЕЛА СИРОМАШНЕ УДОВИЦЕ

(Уз слику)

У храму је стајо̑ ковчег —
Ко̑ да моли камен сиђи:
„Уделите, ко шта може,
Уделите сиротиђи!“
Ту фарисеј дукат баци,
Ал’ не што је срца мека,
Већ га тако диже, спушта
Да свак види из далека.
Удовица сиротица
Један новчић спушта ти’о,
А можда је (ко би знао)
Последњи јој новац био;
Радо ј’ дала мален део...
А Христос је то видео.

Онда Христос ’вако рече
Фарисеј’ма баш у лице:
„Сви су ваши дари мали
Према дарку удовице.
Шта је ваше злато, што га
Хвалисава рука пружа,
Према дарку који даје
Милостива, скромна душа?

Себи мâли, друге храни
По маленој својој снази,
А кад даје, тако даје
Да је нико не опази.
Хвалисавац размеће се —
Тиме само себе вара.
Виш', оваки дарак само,
'Ваки дарак рај отвара."

„Невен" 1881.

РОДИО СЕ ХРИСТОС!

Родио се Христос, али не за маме
Који 'но се плаше и од своје сенке,
Којима се вије по свакоме ветру
Кукавичје перо врх срамне челенке.

Родио се Христос, али не за рђе
Којима се спава, кад је доба рада,
Што од срца свога, од Бога им дана,
Надри-философски прави накарада.

Родио се Христос, али не за слепце
Што су сами себи очи ископали,
Не би ли им други, окати и бесни,
Из милости пуке мрву хлеба дали.

Родио се Христос! Родио се, јесте,
Али не за оне који се продају;
Кад је народ срећан, с њиме срећу деле,
А кад народ страда, тад' га не познају.

Родио се Христос, али не за оне
Што немају вере у Божију правду,
Који се клањају страшилу свакоме
Као неком диву, неком несавладу.

Родио се Христос, који ће да куша
Је л' нам вера тврда, п' онда да спасава.
Родио се Христос, кој' се распет' даје
Али не уступа, нит' се понижава.

О, Христос се роди, српски роде драги,
Са храмова светих поздравља те звоно;
Христос ће те наћи, ако се не скриваш:
Христос ће те спасти, ако ниси клонô.

Христос ће помоћи, ал' не чудом новим
Већ примером својим који свету пружа.
Веруј у ту помоћ и у снагу своју,
Ова вера нек' те божански оружа!

»Стармали« 1884.

ХРИСТОС НА МОРУ

(Уз слику)

Возили се (тако књига пише)
Апостоли с учитељем Христом,
Возили се по морској пучини;
Море мирно и глатко му лице,
Над њим лете тице предветрице.

Али нуто, небо се замути,
Све се црњи подижу облаци;
Ветар дуну као ала љута,
Стаде шибат' море и таласе.
Таласи се дижу, утолежу,
Те бродара пеном запљускују,
Све то јаче, све страшније дува;
Пропаст зија, црна провалија.
Апостол'ма пребледило лице,
Задрхта им срце у грудима;
Тад' ће један Христу да прозбори:
„Ми веслати више не можемо.
Зар ћеш пустит' ту да изгинемо!
Свака сила у твојој је властн,
Тврда ј' вера — ти нас хоћеш спасти.“

Тада Христос уста сред кораба,
Благим оком гледа десно, лево;

Обе руке над њиме рашири —
Ветра неста, и море се смири.

—

И потада више пути бива
Иста слика на мору живота.
Измами нас тишина, ведрина,
Завара нас далеко од брега,
И ту с' дигне као ала љута
Бура наших, бура туђих страсти,
Бездна зине да нас упропасти.
Па кô онда тако и сад бива:
Кад већ снага малакше нам жива,
Одбије се ветрина од лађе —
Тврда вера спасителља нађе.

„Невен“ 1882.

БОГАТАШ И УБОГИ ЛАЗАР

(Уз слику)

„Глад ме мори, дај ми јести,
Ако ти је душа драга!“
А богаташ пир пирује —
Презире га, не слуша га.

„Глад ме мори, дај ми чега;
Невоља ми преголема!“
А богаташ свега има —
Ал' милости само нема.

„Дај ми само мрве оне
Што са стола падну твога!“
А богаташ има тога,
Ал' је срца каменога.

Нећу даље... грози ми се,
Задршће ми душа жива —
Кад се сетим да и данас
Овде, онде тако бива.

Нећу даље: знамо причу
Што је Христос људ'ма дао;

Знамо, знамо, богаташ се:
Али касно, покајао.

А богат је онај свако
Ком' претече кора хлеба.
— А грешан је јако, ако
Не учини с њом што треба.

889.

ДОБАР МЕЂУ ЗЛИМА

(Уз слику)

Ко је онај што га вуку,
Подлом злобом на њ кидишу?
Ох, не питај... зар не видиш
На лицу му светлост вишу!

Зар не видиш ту мирноћу
Којом срета судбу преку?
Зар не видиш душу чисту,
Божја сина у човеку?

Он свлађује своје боле,
Сакрива их у прсима;
Диже горе очи своје —
Тешко ј' добром међу злима.

Не мож' руља да га схвати
Од грдобе и пакости;
Њене очи, вичне мраку,
Још зазиру од светлости.

На њег' пада свака руга
И потвора кивна врага —

Све то види, све то чује,
Све то прима душа блага.

Клете руке на њ се дижу,
Ено камен на њег' лети —
Дуго ће га тако мучит',
П' онда ће га разапети.

Тешко ј' добром међу злима!
Ал' он има поуздања.
Опачило и грдоба
За њега се не пријања.

Тешко ј' добром међу злима!
Осећа се у самоћи —
Ал' да нема јарка сунца
До века би било ноћи.

Он ће ићи своје путе,
Да посеје семе здраво;
Он ће трпет' муке љуте,
Ал' ће рећи што је право.

Он ће примит' трнов венац
Зарад мисли своје свете,
Он ће испит' горку чашу —
Да се греси Бога сете.

Видећеш га на Голготи
Како мирно, свесно пати,

И са крста, у мукама
Нов ће живот обећати.

—

Међу злима добар страда,
Врлина се доцне штује;
Ти га видиш како пада, —
Ал' он ипак побеђује.

„Невен“ 1881.

МАЛО ПРОСЈАЧЕ

(Уз слику)

Ох, шта ли си ти још крива,
Ти невино чедо мило?
Да је мајка твоја жива,
Знам да не би тако било.

Да је о́ца у животу
Не би дао — вера ту је —
Да му ћерка овом свету
Милостивом досађује.

А ти просиш кору хлеба —
Хоће л' ти је когод дати?
А знам, има многих, многих
Што су били отац, мати.

Умрла су деца њина;
Ојади их жалост већа;
Њима ј' тешко, теби теже
Без обране родитеља.

Тужни оци, тужне мајке,
На што црно рухо носит',

А пуштати сиромахе,
Пуштати их светом просит'?

Зар се ико црним рухом
Својој тузи одугова?
Зар не зборе ваша деца
Ове речи из гробова:

„Наше душе нашле оца
У висини рај-насеља,
Ал' на земљи пуно ј' деце
Што немају бранитеља."

—

Ко год гробак своје деце
Кандилима само краси
А за тућу срца нема —
Тај кандила она гаси.

А ко жели бити отац,
А ко жели бити мати
— А Бог не да — тај нека се
Сирочади туђе лати!

—

Не, ти нећеш гладна зепсти
Ни у Бога губит' вере,

Ма да немаш рођенога,
Нити оца, нит' матере.

Ил' ћеш наћи овде ко ће
Да се душе своје сети,
Ил' ћеш отић' вишњем оцу —
А он ће нас све проклети.

„Невен" 1882.

ПРИМОРКИЊА

(Уз слику)

Сваког јутра и вечера,
После сна и рада,
На обали морској чека
Приморкиња млада.

Гледа оне пусте путе,
На кӣм нема трага:
На те ј' путе испратила
Свога војна драга.

Још га нема, не враћа се,
А њу бриге вуку, —
Ово ј' место њојзи свето:
Ту јој стиснô руку.

Ту још брује оне речи
Друга миленога:
„Надај ми се, љубо моја,
Мајко чеда мога!“

Љуба гледи море сиње,
Море љубу младу —
Обикли се, они живе
У најбољем складу.

Сиње море дише плимом
И осеком туди —
Исто тако, исто тако
Кô и њене груди.

Морем блуде поветарци,
Невидљиве сêни —
Исто тако, исто тако
Уздисаји њени.

Поветарци, уздисаји —
Они се не деле;
На сусрет им лете тице
И црне и беле.

На мору ћеш увек видет'
Далеких бродова —
Исто тако плове нâди
Морем њених снова.

Посестрила с' морем синьим
У јави и сању,
Сродила се с морем синьим
У дугом чекању.

Она носи на дну срца,
Носи војна жива —
Сиње море у дубини
Њега мртва скрива.

„Српске Илустроване Новине“ 1881.

О Б Р А З

Јест', у Црној Гори на коју се радо
Подругљиво смеше наши „просветници"
У земљи двобоја (из пиштоља празних),
Земљи проневера, свакидањих крађа —
Да, међ' Црногорци, које грдњом беде
Е злотвор'ма својим ни носа не штеде:
У тој Црној Гори десило се нешто
Што ће куса пера жидских новинара
Пробележит' једва словима сићушним.

Био један младић у служби државној,
Преко чијих руку прелажаху новци.
Где новаца има, ту с' и ђаво нађе,
А ђаво не спава већ све на зло смишља.
Ђаво је младићу стао иза леђа,
Пружајући прстом на дукате златне,
Причао му дуго о сластима разним,
Што се могу купит' благом па ма чијим;
Гуркао га вешто лакоумљу већем,
Будио му жељу за пићем, весељем.
Превари се младић, уједе га гуја,
Заслепише очи од сувога злата —
Потроши некол'ко, ах, туђих, дуката.
(А ђаво се опет оном крају врати
Где тај занат давно у вел'ко занати).

Пуче брука кад се та работа откри;
Кривцу се не праштa, ни брука с' не таји,
Већ се просу брзо по земљи маленој
Као муњом неком, стенам' и одјеком.
Свачије се лице зажарило туде,
Свако прошапута: „Несрећни Мргуде!“

То је тамо страшно и да с' у сан снива.
Али, јаој, Мргуд има оца жива —
Па кад стигли гласи до старца кукавна,
Те на светао образ паде сенка тавна:
Заплака се старац први пут свог века,
Лати с' џевердара, једина му лека:
„Рођени ми синак чисто име оте —
Па на што ми живот под сенком срамоте!“
Здера рухо с груди... часа не почаси...
Џевердар опали... свој живот угаси.

Ето то се збило.
Ал' неко ми збори:
„Та то ретко бива и у Црној Гори.“
Ретко, ал' не зато што та земља нема
Још много и много оваких оцева,
Већ што је далека од ваших отрова
Па не рађа често онаких синова.

„Стармали“ 1884.

ДЕМОСТЕНОВА СМРТ

(Уз слику)

Дика својег рода,
Увек душом смелом;
Борац за слободу
И реч'ма и делом.

Колеба је свака
Демостена знала,
Ал' је лоша срећа
Г'рчку сахрвала.

У тиранској страсти
Антипатер плива:
„Хватајте ми, слуге,
Демостена жива!“

Појурише слуге
Као бесни хрти,
А он наже, испи
Горки пехар смрти.

Шта учини, чоче,
Жалосна ти мати?
„Волим у гроб пасти
Него робовати!“

„Невен“ 1885.

Т А Л

(Од Хамерлинга)

Шетô у вече Тал
Знажудним гледом сматрô је
По небу звезда крет.
И спот'че му се нога,
Нуто,
И он је у брљу пâо.

Ту се, кâ удиљ, свугде,
Нашао неки злобимудрац,
Плиткоум, брзоплет;
Тај одмах на глас поче:
„О славни Тале, о мудри чоче,
Што бленеш у висину?
Која те мука шиба
Да звезде пребрајаш,
А не видиш што ј' близу
Пред твојим ногама?“
Та брзоплетна мудрост
Није пропала,
Свету се допала:
Тала исмејаше
А брзоплету рекоше:
„Ти имаш прâво; јесте, тако је!“
И данас тако мудрује

Многи брзоплет
И — верује му свет.

Ал' није тако — велим ја.
Док год у вису буде
И једне светлице
И једне звездице,
Философовим очима
Увек ће бити ближа
И даљна звезда та,
Ближа нег' она брља
Што му ј' пред ногама.

„Зимзелен"

ДЕСКАШЕВ И БРАНКО

Кад Дескашев крочи
На више стàјало
Па запева: „Гусле моје,
Овамо те мало!“
Тишина застрепи,
Око нам заслепи
И разли се сета
Као мирис тужна цвета
С неког лепшег света.
И ја слушах јако,
Па све тише, тише
И на брзо, браћо,
Ја га не чух више,
Ја га не чух више...

Причух друго нешто
Кроз таласке снова̂,
Причух како грање шушти
Наврх Стражилова.
Да ли?... можда... јесте...
На вилински крили
Амо хрли... ту је
Наш покојник мили.
Па кад протрх очи
У тренутку сева,
Видех: загрлио
Бранко Дескашева.

Да је исто видô
Шапну ми још неко,
Ал' ја Дескашеву
Нисам ништа рекô;
Нисам рекô да га
Бранко загрлио —
Но чини ми с' да је
И сам осетио.

„Јавор" 1888.

ЗАШТО ЈЕ ДАНИЧИЋ ПРОМЕНИО ПРЕЗИМЕ?

Зашт' је Ђуро, врли Ђуро
За млађанства прве росе
Узô на се ново име,
Даничићем назвао се?

Где је корен том имену,
Где је извор, где је грађа?
То се пита и на то се
Одговара и нагађа.

Једни 'вако, други 'нако
— И без добре воље није —
Ал' се види е се хоће
Нешто треће да одбије.

Док истину не дознамо
(А та ће се тешко дати),
Ја ћу оно што најлепше
Најрадије веровати.

Оних седам Даничића,
Што их српски гуслар гуди —
Има л' кога да не призна:
То су били узор-људи.

А „Данице“ нашег Вука,
Оне књиге тако мале,
Зар те нису нове стазе,
Нове путе обасјале?

Па де, зашт' је врли Ђуро
За млађанства прве росе
Узô на се ново име,
Даничићем назвао се?

Даница је била нека
(Припомози, машто моја!)
Кô најлепши руменцветак
Најлепшега перивоја.

Један поглед богомоћан
Ком' одолет' није могâ —
Он разбуди жар у груди
Учењака, филолога.

Кâ наново да се роди,
Да му с' нова душа дала...
Он затреба ново име,
И љубав му кумовала.

И то име кîм се данас
Цео један народ дичи...
Али стан'мо; то је доста,
Ближе с' тајни не сме прићи.

Љубав му је кумовала.
— Љубав има своја права
Кâ и слава што ће да му
Спомен вечно обасјава. —

Па зар кога прати ваља
Од божанског оног плама?
Зар је љубав срам за кога? —
Срам је тад' и младост сама.

Та зар љубав са науком
Упоредо не сме стати?
Што се свачем срцу дало,
Зар се њему не сме дати?

Та зар да се љубав крати
Само њему... и то коме?...
Побратиму Бранковоме!

Ма да ј' Ђуро живот провô
У науке збиљском храму,
Ал' најлепши зрачак Божји
Не дам збрисат' с живота му.

Дично име, Даничићу,
И извору твојем хвала!
Слава те је у вис дигла,
Ал' је љубав кумовала.

»Стармали« 1883.

ДРАГОМЕ ЉУБИ НЕНАДОВИЋУ *

Љубо! И ја видим
Близу шездесету,
А жао би ми било
Да с' не састанемо
Још на овом свету.

На ономе свету,
Где се бол утаји,
Прилике су друге,
Други обичаји;
Серафими носе
Пехариће крина
(Ал' у њима, канда,
Неће бити вина).
Онде, хоћеш-нећеш,
Мораш светац бити —
Ја том нисам вичан
(Можда ниси ни ти).
Како ћемо онде
То Саваот знаде.
Ал' од земље ваља
Да се што украде.

* Ова песма, као првобитно писмо, није била намењена да се штампа, ну је изишла на јавност без знања и онога који ју је писао и онога коме је писана.

Од овакве крађе
Ником није штете.
Мени Господ шапће:
„Тако красти смете!“
Па шта велиш, Љубо,
Једно лепо вече
Да нас, ’вако старе,
Заједно затече;
Да видимо шта је
И на дну бокалу,
Па од старих јада
Да збијамо шалу;
На староме жару
Да се загрејемо —
(Не види л’ нас нико
И плакати смемо).

Руковат’ се с тобом,
Тог сам жељан јако!
Промисли па реци:
Када, где и како.
Ја бих да ми дођеш —
Ево те позивам.
Не можеш ли тако,
Све и свашта примам.

Београд 9. априла 1891.

„Јавор“ 1891.

ПОЗДРАВ НИКОЛИ ТЕСЛИ

при доласку му у Београд 1893.

Не знам шта је, је л' суштина
Ил' то чини само мисô —
Чим смо чули: долазиш нам,
Одмах си нас електрисô.

На што жице спроводнице!
Електрика јури широм,
Ваздухом ће бити споја
(После можда и етиром).

Стоји стабло, стоји Српство,
Мајка сваком листу — сину;
Најсвежији лист му трепну
Па одлете у даљину.

Ти нам, Тесла, ти врличе,
Оде летом јаче струје
У далеку Колумбију
Да ти умље колумбује.

И ти, Тесла, у коме се
Исполинске мисли роје,
Тебе враћа неодоље
Да пољубиш стабло своје.

Љубни стабло, Дојчине му,
Сисни дојку, сине врли:
Свака грана српског стабла
Тесли тепа, Теслу грли.

Београд је данас срећан,
Рукујућ' се српском диком,
И открива срце своје
Пред Србином велебником.

Ну ти мораш опет натраг
— Састанак нам кратко траја —
Ал' топлоту носи собом
Братинскога загрљаја.

Остварена ј' мисô твоја,
Мисô дивна и голема:
Међу нама биће везе,
А даљине нема, нема.

Разумеће листак свежи
Сваку жилу својег стабла,
Спајаће нас електрика
— Електрика наших срцâ —
И без жице и без кáбла.

ХИМНА ТЕКЕЛИЈИНИХ ПИТОМАЦА

своме добротвору

На небу си, света душо,
Текелијо Саво!
Тамо очи подижемо
Кад је небо мутно,
Кад је небо плаво.
И кад срце у дну стрепи
Твој нас наук крепи.

Нас облеђу твоје душе
Зраци богодани
Кад смо братски загрљени
И на правом путу
Врли и ваљани.
Ти нам ширић крила нади,
Оче Срба млади'!

Ко те не би диком звао,
Славу ти одавô!
Ко се не би заносио
Блеском духа твога,
Текелијо Саво!
Бŭди јава твојих снова
Од твојих синова!

СПАСЕНА ЈЕ

Ех, радуј се, Црна Горо,
Ти што за страх ниси знала,
Сад си стрепом задрхтала, —
Ал' је добар Бог.

Из страха ти радост ниче.
Над Миленом звезда сјаје,
Спасена је, спасена је
Мајка рода твог!

Ех, радуј се, Светли Кнеже!
Црно ти је небо било;
Ево сад се разведрило,
Враћа ти се свет.

Ех, радуј се, Петре стари,
С унуцима, с унукама,
Пред вама се не пролама
Страшни амбис, клет.

Ех, радуј се, радуј и ти,
Црногорска мајко мила,
Што нас ниси ојадила,
Што те воли спас:

Што се здрављем твојим враћа
Нова зрака стара нада

И у старе и у младе,
У све, у све нас.

И опет ће, и дуго ће
Над висином Црне Горе
Као сунце одозгоре
Сјати мајчин сјај.

Сегло небо, ал' се трже;
Шта би срца, шта би стене
Без Милене узор-жене?
— Јаук, лелек, вâј.

Радост ова спасоносна
Нема краја, међе нема,
Радост ова преголема
Свем је Српству дар.

И где год је српских груди,
Из њих тамјан Богу стиже:
Њега пали, њега диже
Нераздељен жар.

О СТОГОДИШЊИЦИ СИМЕ МИЛУТИНОВИЋА-САРАЈЛИЈ

(У музику ставио Ј. Маринковић)

Осећате л' струју
Поноса и дике,
Којом трепте ретки дани
И свечани само?
— Осећамо, осећамо!

Знате л' да се данас
Један тамјан пали
По васцелом Српству
И тамо и амо?
— Знамо, добро знамо!

Верујете л' веру
Која држи наше диве
И по смрти живе,
Па да уз њих гремо?
— Верујемо, верујемо!

Е па давор, здраво!
Давор здраво, Сарајево драго,
У теби је његова колевка.
Давор здраво ти, Цетиње дично,
Где 'но песник одоји песника!

Давор здраво, Београде бели
Што му гробак сузама преливаш!
Давор здраво, Душанијо цела,
(Душанији Душан ће се наћи)
Која славиш и у срцу храниш
Дично име
Сарајлије Симе!

О ЗАРУЧЕЊУ КНЕГИЊИЦЕ СТАНЕ

Стижу гласи дивна звука,
Сипајући кругом блеске;
Весело се груди шире,
Груди српске, свесловенске.

Две се руке руковале
У топлоти виших зрака, —
Једна рука женска, нежна,
Друга рука мушка, јака.

Ал' кроз руку женску, нежну
Црногорска крвца бије, —
Мушка, јака рука пуна ј'
Руске крви најнежније.

Верио се соко руски
Са србињском соколицом,
Верио се Петар кнеже
С кнегињицом са Милицом.

Њине руке руковане
Пред очи нам стижу амо;
Топли стисак ових руку
Срцем, душом осећамо.

У нама се радост буди —
Као да је већем јава
Што те руке руковане,
Што тај стисак обећава.

Срећни били, заручници!
Срећан данак што вас спаја
И чаробом песме ствара
Од најдубљих уздисаја.

„Стармали“ 1889.

ЊЕНОМ ИМПЕРАТОРСКОМ ВИСОЧАНСТВУ

КНЕГИЊИ СТАНИ

КАД ЈЕ ДАРОВАЛА МИЛИОН РУБАЉА ЦРНОГОРЦИМА ГЛАЂУ ПАЋЕНИМ

Ој, кнегињо Стано, целог Српства дико,
Ој, кнегињо Стано, црногорска храно,
Ти анђелски створе, врли добротворе,
Ти га умеш дати — поклон обилати!

Дар је овај голем, пунан благослова, —
И Србин не памти оваквих дарова;
Достојан је веља жара ти и сјаја,
Достојан је твога новог завичаја.

Замириса тамјан, Словенством се шири, —
Није тамјан, није, твоја душа ми́ри,
Јужни српски цвете, тргнут с Црних Гора,
Пресађен у врте руског царског двора!

„Стармали“ 1889.

ЗАР НЕМА ДРУГА ЛЕКА!

За трпезом пуном
Смеје с' горда сила,
Како сиротиња
Јад на јад гомила;

Како јој је горак
И санак и јава,
Како робљу нема
Ни од куда права.

Ал' кад буде пехар
Препун горка једа,
Дићи ће га у вис
Сиротиња бледа.

Бледа ће се лица
Зажарити махом,
А румен обиља
Пребледиће страхом.

Здравица ће с' чути
Нечувено дрска;

Грчевита рука
Пехар ће да смрска.

Просуће се мука
Дуго задржана...

— Ох, зар нема без тога
Свету бољих дана!!?

КАД ВЕЋ МОРА...

Кад већ борбе мора бити
Међу браћом једне крви,
Бар да није топом страсти
Која тежи све да смрви.

Кад већ мора бити боја,
Бар таквог нам не дај, Боже,
Каквог боја међу браћом
Тек им душман желит' може.

Кад се мора много згазит'
На мегдану братског трења,
Не згазимо барем стазу
Могућнога измирења.

Жалосна је борба свака,
Где се брат на брата стрви,
Где се срца болом леде,
Суза тече место крви.

Кад већ мора бити борбе,
Бар не гон'мо турске хајке;
Сећајмо се усред боја
Да смо синци једне мајке.

То ја кличем са дна срца,
Исред душе задрхтане,
И те речи страха мога
Ја на обе шаљем стране.

Кад већ мора бити борбе...
Ал' ме трже мисô нека —
Зар баш борбе бити м о р а ?
Нема л' каква друга лека ?

„Стармали“ 1884.

ДА СЕ НЕШТО...

Да се нешто зберу сузе,
Све што их је негда лило
Сиромаштво и патништво:
То би вел'ко море било.

Са обесних да се срца
Безмилосна здере кора:
Јаки брод би могô бити,
Баш достојан таког мора.

У том броду да се скупе
Сви што живе од ужаса:
Мирно, лепо пловили би
По пучини без таласа.

Али онда да се нешто
Збију, згрле са свих страна
Уздисаји мученика,
Уздисаји сиротана —

Ух, од куд си на то дошла,
Мисли моја препитома!...
Тад би била страшна бура, —
Да ужасна бродолома!

ТРАЖЕ СРЕЋУ

(Од А. Родериха)

Хучно, вревно, раскалашно, уз благослов вражи
Јурну у свет руља нека, да срећу потражи.

Прође поред просте жене, велом прекривене,
Јури у свом хитловању, и не гледа на њу.

Жена откри благо лице — ох, како је мила!
Руља већем одаљила. А то ј' срећа била.

ЗЕБЊА У РАЈУ

Оженио с' младић
Топлотан и зрео,
Могао је наћи
Крин без пеге бео.

Па где нађе љубу?
Где је узгред стигô:
У греху је нашô,
Из греха је дигô.

Пољупцима првим
Спрао прошлост њену,
Кликнуло му срце:
Имам добру жену!

А она га душом
Покајничком крйли,
Шапуће му тихо:
Спаситељу мили!

Она му је анђô
У новоме небу;
Љубе се и штују —
Ал' у рају зебу.

Сетиће се људи,
Каквих има свуда,
И дотаћи ће се
Њена нерасуда.

Суседкиње могу
Да је преко гледе,
Пакоснице могу
Да је и увреде.

То је страховање
Њиног мирног дома,
И рај њихов стрепи
Од тог страшног грома.

—

А ја, кад год прођем
Поред тога стана,
Хтео бих да станем
Кâ стража незвана,

Да од туда викнем:
Људи грешна света,
Не рушите срећу
Која вам не смета!

Беч 1882.

†

ДАРВИН

Снагом ума богодана
И задахом духа веља
Потресô је, заљуљô је
Море мúслӣ из темеља.

Таласи ће ови расти,
Век ће веку да их прати:
Зато Дарвин није умро
Нит' ће с' икад мртвим звати.

Нит' је његов дух у тима
Што кад мраз ил' олуј спазе
Као деца бесомучна
На Бога се горе плазе.

„Стармали" 1882.

†

ЂУРО ДАНИЧИЋ

Само плач чујемо, само гроб видимо, —
Ми још и не знамо колико губимо.

Страх нам неки стегô бола обилата —
И губитке 'ваке тек будућност схвата.

А да би нам Ђури заменика дала,
И будућност сама, и она је мала.

„Стармали“ 1882.

†

ГЕРМАН ЈОВАНОВИЋ

архимандрит бездински

Ко је год познавô
Срце твоје право,
Твоју душу белу
У црну оделу;

Ко је год познавô
Српске боле твоје —
Сузне су му данас очи
Кô што су и моје.

Ох, жалосне коби!
Ох, удеса љута —
Кад се врли клоне
Худима са пута.

1883.

†

МАРИЈА ТРАНДАФИЛ

Бог јој даде блага земаљскога
А уз благо срца милоснога,
Бог њој даде на свету овоме,
Она коме — већ народу своме.

Док год траје побожнога жара,
Православних храма и олтара,
Њеном гробу послаће се свећа,
Венци вити од свежега цвећа.

Док год буде српских колибица,
Благодарних топлих молитвица,
Из свакога сузнога прикрајка
Спомињаће с' сиротињска мајка.

Док год буде српских сина ђака,
Школом ђака а борбом јунака,
Видаће се многе ране горке
Успоменом српске добротворке.

„Стармали“ 1883.

О ПРЕНАШАЊУ КОСТИЈУ ЉУДЕВИТА ГАЈА

и врлих му другова

Лети, песмо моја, хрватскоме крају;
Ако немаш крила, ти на уздисају.

Отварају с' раке што другове деле,
Њине дичне кости здружити се желе.

Потомство се жељам' покојника клања,
Здружује им кости под сводом штовања.

Будилници свести и намере красне,
Носиоци мисли тако горостасне,

Ви сте сада мртви — време напред ји,
А ми изложени вихру и олуји.

Над здруженим гробом ту стојимо немо,
Ту стојимо немо, само уздишемо.

Ох, здружени гробе, сини зрàком новом
Обаспи нас топлим својим благословом;

Причај старо доба да се ојачамо,
Научи нас оном, оном — што не знамо!

„Стармали" 1885.

†

ТИНА ЈАКШИЋКА

Оде и ти с овог света
У жилишта, души нова,
Удовице нашег Ђуре,
Верна љубо песникова.

Што је Ђура Српству давô
То је било са литица
На којима ти му беше
Јединица пратилица.

У његову бурну мисô
Ти си сјала лековито.
Шта је песник кад написô,
То је прво теби читô.

Његова је многа суза
На тихе ти груди пала,
И тад' му је одлануло, —
Па због тога теби хвала!

Теби цвеће није цвало
Кâ што није ни твом другу.
Да ли прашташ овом свету
Вашу муку, вашу тугу?

Над слабачким твојим телом
Анђô смрти давно с' врзô;
Ђури те је срце вукло, —
Ал' што оде тако брзо?

Како смеде поруке нам
Тако тешке примит' на се?
Што не шчека друге дане
Да му носиш боље гласе?...

1886.

†

ЂОРЂЕ РАЈКОВИЋ

Та што је даљина
Тако несавладна!
Дошô бих ти руку стиснут' —
Ма да је већ хладна.

Но сећам се дана
— Ej, младости мила! —
Кад 'но су нам руковања
Најтоплија била.

Из нашега доба
У старије бежим
И поменак, лепи цветак,
Уздисајем свѐжим.

Ја судија нисам —
Најмање над гробом;
У бољу се прошлост враћам,
Кад се праштам с тобом.

Ти си са прошлости
Скидао прашину,
Доближавô оку
Магловну даљину.

Томе си се одô
Срцем, душом, с трудом,
Ма да се то наплаћује
Сиротињом худом.

Многа искушења
Гонила те кивно;
Многима си, брате, знао
Одолети дивно.

Што ти не смем рећи
На свесвему хвала,
Тим се наша стара братност
Није подерала.

Ти си мене волô
Што ласкања немам
(Сад најмање кад се и ја
„На истину“ спремам).

—

Застава се црна
На „Матици“ вије;
Што потреса душу моју
То је још црнње.

С Богом, стари друже, —
Од сад гробник тлени!
Нека ти се бршљан дуго
Над гробом зелени.

„Стармали“ 1886.

†

ЛАЗА НАНЧИЋ

Млада снага, срце пуно жара,
Роб ничији до свог уверења,
Уверења које не дâ дара
Већ те било од стења до стења.

Из низине дизô си се право,
Што си могô то си роду давô,
Будио га кад 'но се успавô —
Зналцу душа много с' обећавô.

Да си умро пре десетак лета,
Само б' својта твоја сузе лила;
Да с' живео још десетак лета,
Црна би ти земља лакша била.

Сад с' не мери што си жешће рекô
У очају свог поштеног смера,
Ал' ко с' на твој гроб каменом баци
Тај не тражи Срб'ма карактера.

Прими ово неколико речи
Што узданух при вечном растанку.
Бог ти дао у рају насеља
И стару ти утешио мајку!

„Стармали“ 1887.

НА ГРОБУ ЈЕДНОГ СКРОМНОГ СРБИНА

Српска душо, Бипарићу Јово,
Мало ко те подубље познавô.
Шална воља бршљала те с поља,
Њом се крило што је врло било.

Вредан био, сиромаш помагô,
Свуд прилагô што је Србу драго.
Не тражио ни од кога хвале,
Кâ да нису твоје руке дале.

Мрзио си све што год је мрско,
Волео си све што год је лепо.
Пријатеље љубио си силно,
Ал' ни за ким ниси ишô слепо.

Многи жале твоје миле шале
Што у друштву твоме често чуше,
Ал' ја жалим, што свак' није знао
Бисер твоје душе.

Збогом, Јово, пријатељу драги,
Многе ране у гроб си понео,
Јер си Српство ти љубити жарко
Умео и смео.

„Стармали" 1887.

†

ДР. ЂОРЂЕ НАТОШЕВИЋ

Увӣ се, српска школо,
У црну ризу туге:
Рана ће т' ова жећи
Године многе, дуге!

Школи је српској Ђорђе
Сав живот дао свој;
О, плачи, школо српска,
И заслуге му број.

Плачимо сви што знамо
Вредност живота тог,
А Ђорђа нека небом
Награди вишњи Бог.

1887

ОДВЕСТ

на вест да је Рачки преминуо

Звездо ума, духа и врлина,
Много виша од времена свог,
Ти у гробу? — вероват' не могу. —
Та звездама не копа се гроб!

Ти одлети ка истини само,
Њу тражећи провекова век;
А место ти, и ако је празно,
Из њег' бије неумрли сјај...

Ја те, Рачки, по први пут видех,
Та ономад на Ђивову тлу,
Кад слависмо нашега Омира
И дизасмо помену му стуб.

Моји друзи крчише ми пута, —
„Оно ј' Рачки! Састани се с њим!"
То је било на спроводу самом,
Где осећај загушује реч.

Ти ми пружи своју десну руку,
Ја је стискох прв'-последњи пут:

Са твог лица читао сам жељу,
Што с' не крила ни са лица мог.

Ти заусти: „Сутра до виђења!“
И било би, ал' не даде бес;
Што би било, не би штетно било, —
Што се разби, није Рачки крив.

Још ми звуче последње ти речи.
Оно „сутра“ промакло је већ,
Друго сутра, „сутра до виђења“
Суђено је за састанак наш:

На истини, безбреностителне,
Куд неслози није приступ дат,
Где пред лицем Бога, свим' једнога,
Душе гаје родобубља жар.

Твоје „сутра“ ту ће с' да наврши.
А шта чека овај сметен бес?
Ја осећам ране раздеране,
Кад ни тебе нема задор наш.

— — — — — — — — — — —

Слава теби и имену твоме!
Твоја дела вечан су ти крас.
Јадовању коротних Хрвата
Придружујем срб-братински вај.

—

Гле, како нас општа жалост ближи!
Занос бо̑ла, гле, како је свет! —
Шта би било да у врту среће
Негујемо братовања цвет?...

„Вијенац“ 1894.

†

ЉУБА НЕНАДОВИЋ

Јуче чусмо: „Љуба ј' болан“,
Данас звона тужно брује.
Сутра ће нас бол савладат',
Шаптаћемо: „У гробу је!“

Немој, туго, овде стати, —
Рећаш дане, рећај даље!
Прекосутра сневаћемо
Да нам с неба поздрав шаље.

Зимње ј' доба; — а гроб његов
Под снегом је ево веће;
Ал' за мало, — дан за даном,
Ослáвиће и пролеће:

По гробу ће нићи трава,
А по трави цвеће сија
Што мирише као душа,
Као душа најчистија;

А у руци српској књига
Красних мисли и песама,
И сви кличу: „Није умро, —
Ево Љубе међу нама!“

1895.

ПРИЧА О РИБАРУ И О РИБИЦИ

(Од Пушкина)

— СЛОБОДНО ПРЕВЕДЕНО —

Живео је рибар стари с женом старицом
Украј оног ширног мора, сиње пучине.
У маленој кровињари живели су ту
Тридес'т пуних годиница и још на то три,
Хранили се риболовом по сиротињски.
Навршн се тридес'т лета и још на то три,
Спрема старац мрежу своју опет ће на лов,
А старица ћути, преде пред кровињаром.
Баци старац мрежу своју, — ништ' не улови;
Баци мрежу по други пут, — један је то лов!
Нека морска травурина, то је било све.
Још једаред мрежу хити, па је извуче,
А у њојзи копрца се мала рибица.
То не била проста риба, свакидашњица,
Већ је била златопера и златорепа.
Рибица се стаде молит' старом рибару:
„Пусти мене, добра душо, натраг у море,
А откупа, каква хоћеш, ишти, — даћу ти".
Зачуди се деда-рибар, — чудно и јесте:
Ухватити златну рибу која говори!
Он се дуго не премишља већ је испусти:

„Иди, рибо, с милим Богом, иди у море!
У мору је теби живот, копно ти је смрт.
Иди, пливај, праћакај се чила, весела,
Ја те пуштам, радо пуштам и без откупа!“
Кад је деда дошô дома својој старици,
Све јој редом приповеди што се догоди.
А старици, кад је чула, било неправо:
„Ала, ала, мој човече, стара небриго,
Тај ти посô, што уради, није ваљао.
Златна риба нудила ти свака откупа, —
Зашт', неборе, не заиска ново корито?
Ово старо знаш да нам се јуче распукло.“

Стари деда, куд ће, шта ће, морô с' вратити,
Оде к мору, а море се тихо гибало;
Он дозиваше шапућући златну рибицу,
Она му се одазива: „Ево, ево ме,
Реци, деда, ако желиш штогод од мене.“
Старац риби поклони се: „Рибо-госпођо,
Не даде ми бака мира, прости досаду!
Ето видиш, њојзи треба ново корито, —
Оно старо јуче нам се уздуж распукло.“
А риба му одговара: „Није т' ни брига!
Иди кући, корито је баби дошло већ.“

Вратио се деда кући, и гле, Бога ми,
Испред куће, кровињаре, ново корито.
А бабушка, радује л' се? — А баш ни мало:
„Лудо моја, да би лудо и сакалудо,
Ти би хтео са коритом да ме усрећиш!
Зашто ниси заискао лепу кућицу,
А корито сваки Циган уме направит'!“

Стари с' деда почешкује иза увета,
Упути се опет мору, невоља му је,
А море се таласало, — ветрић ћарлија.
„Где си, рибо?“ — „Па ево ме!“ — „Само кад си ту!
Морȏ сам ти опет доћи, ал' не замери;
Моја баба, наспело јој, хтела б' кућицу,
Нашу малу кровињару већ је омрзла.“
„Е па лепо, е па лепо!“ риба говори,
„Иди само натраг својој баба-Анушки,
Нек' јој кућа буде срећна и берићетна.“
Кад се деда-Софроније баби вратио,
Морао се прекрстити, — чудно и јесте:
Где је била кровињара стара њихова
Ту сад нађе лепу кућу, лепшу не треба;
Нит' је мала ни велика, ал' за живот рај —
Стара бака изгледа га већ на прозору:
(И оваки и онаки) „Шта сад учини!
Не треба ми така кућа, кућа сељанска,
Нит' ја хоћу да останем довек сељанка;
За мене је да постанем вел'ка госпоћа,
Па да живим у палати, права болјарка.“

Покуњи се стари рибар, опет мору хајд';
А по мору гибали се дебљи таласи.
Зове рибу; риба дође; старац говори:
„Ево мене по невољи опет ка теби:
Послала ме моја стара баба-Анушка,
Она неће да остане више сељанка;
За њу ј', вели, да постане вел'ка госпоћа
Па да живи у палати, права болјарка.“
Златна риба нашег старца не укорава,
Већ срдачно отпушта га: „Иди, биће све!“

Чудећи се поврати се старац старици;
Налази је у палати, трему стубовном,
На њојзи је светло рухо, рухо бољарско
Са первазом скупоценим, крзном собољским.
На њојзи је бисер, злато, драго камење,
Пред њом клече и уздишу многи робови,
А она их грди, псује, па и чупа их.
Старац гледи из далека па се поклони:
„Помози Вам Бог небески, госпо бољарко!
Сад се ваљда жеље ваше већ умириле.“ —
Али жена, ал' бољарка кâ да не чује:
Она посла својег мужа у коњушнице, —
Посô ће му од сад бити коње тимарит'.

Тако прође пет-шест дана, жена зове га
Па га опет шаље риби (дуготрпљивој)
Да јој каже нову жељу њеног господства.
Оде старац сињем мору, мору дебелом,
Над морем се натурила магла, облаци,
Ал' још море није бурно, само спрема се.
Помолила риба главу и пре позива:
„Где си, старче? Реци шта је, да с' не дангуби.“
Старац вели: „Ето шта је, — мука, невоља:
Мојој баби није доста славе бољарске,
Она б' хтела царску круну, — ето, то ти је.“
Не чуди се риба томе, мирно говори:
„Хоће круну? — Нек' јој буде! Биће царица.
А ти иди па је види како царује.“

Оде старац. Нађе бабу. Баба царица.
Она седи за трпезом, — пир, благованье,
А велмуже и бољари стоје око ње
Па јој точе старо вино, оно заморско.

Усуди се старац рећи својој Анушци:
„Клањам ти се, светла круно, наша царице:
Сад си једном и ти срећна, сад већ имаш све!“
Ал' царица продера се: „Гле угурсуза!
И он смеде амо доћи. Таки на поље!“
А господа поскочила на царичин миг,
Гурају га, турају га рукам', ногама.
Кад изиде, на пољу га народ дочека,
Смеју му се, ругају му с': тако т' и треба!

Прошло опет пет-шест дана (сад ће бити крај).
Посла опет баб'-Анушка, то јест царица,
Посла гарду да доведу деду рибара.
„Још једаред мораш ићи златној рибици
(Ако нећеш, одмах ћу ти главу посећи).
Ја сад хоћу, заповедам, тако мора бит':
Златна риба нека дође амо у мој двор,
Нека дође да ми служи, да ми робује,
Чим зажелим штогод, да ми створи, донесе.“

А старцу је мила глава, — мора послушат'!
Оде опет мору сињем, мору дебелом.
Море бурно као да му гнев ускипео,
А кроз маглу, кроз облаке муње севају.
„Рибо, рибо, златна рибо, оди, молим те!“
Риба му се одазивље: „Ево, ево ме.“
„Рибо, рибо, златна рибо, сад је истом зло.
Рибо, рибо, добра рибо, страх ме је и стид.
Ти начини моју жену тја и царицом,
Ал' и тим се њене жеље не заједише.
Сад би хтела да т и сама дођеш у њен двор,
Ти да дођеш да јој служиш, да јој робујеш;
Чим зажели штогод, да јој створиш, донесеш!“

На то риба не одврати баш ни речице,
Само шину, само пљесну репом по води
Па се загњури. — · - —

Ту је старац дуго стојô, дуго чекао,
Чекô рибу, риба му се више не јави.
„Е па шта ћу? Доста ј' било“, мисли у себи. —

Поврати се деда рибар својој старици.
Ту сад очи разрогачи: све је кâ и пре.
Малена им кровињара лежи крај мора,
На прагу је баб'-Анушка тужна, невољна;
На руку је наслонила лице плачевно,
Уз њу стоји распукнуто старо корито.

„Невен“ 1890.

II

БАБА ЈУЛИ-ПОСКУРАЧИ

(кад мишљах да ћу умрети)

Баба Јуло, нећу свећу,
Знам ја куд је пут;
Ето видиш: нисам збуњен,
Па ни забринут.

С овим рупцем отари ми
Хладан с чела зној.
Ако очи сâм не склопим
Ради посô свој.

Два новчића нису тешка
Као камење;
Ал' обрве не вуци ми
На мргођење.

Имао сам у животу
Јадâ, незгодâ,
Ал' ми нико није рекô
Да сам мргода;

Па кад знадох смешкати се
Кроз живота вај,
Зашто бих се мргодио
Кад је свему крај.

Дођу л' деца да ме виде
У последњи дан,
Нећу да им мрка слика
Протрзава сан.

Омакне л' се која суза
Луда, дечија,
Ти пољуби голубане
Кад не могу ја.

Жалим што ме неће спалит'!...
„Ју, Господе мој!"
Ал' нећу се повампирит',
Ништа се не бој.

Знам да нећеш заборавит'
Један оченаш.
Е па после ракијајте, —
Ти тај посô знаш;

Само свађат' немојте се
Украј мене ту,
Јер и мртав ја ћу мрзит'
На ту работу.

„С О Н Е Т“

Сонет се лако ствара.
Пазите, браћо млада,
Ја ћу га створит' сада,
Макар да немам дара.

Узме се форма стара
Стих по стих у њу пада,
Крај се са крајем склада —
И форми нема квара.

Још јаче силом прегни
И форму јаче стегни
И — готова је стварка.

Сад, песмо, у свет иди!
„Сонет“ си — то се види;
Ал' не види с' Петрарка.

„Стармали“ 1888.

ЈУЧЕРАШЊИ САМ

У крчму смо сели
Ја и чика Сима;
Једну йцу, две ли
Добра воља прима.

После црне кафе
Ошли кући право,
И мој чика Сима
„Изрјадно“ је спавô.

Он је човек срећан,
Увек слатко спава, —
Али мени данас
Нешто бучи глава.

Све ми је у глави
Крчмарица Лела,
Ока ватренога,
Чела невесела.

Све ми се по глави
Врзе и крстари
Крчмарица млада
И њен војно стари.

„Јавор“ 1886.

ЧУДНОВАТО!

„Пе́сницом удри, брате,
Ударај макар куда,“
Рекла ми једна луда.

„Јер где год видиш кога,
Сви су ти на зло брзи,
Свако те братски мрзи.“

А ја сам луду гледô:
Чело му било бледо,
Врх њега иње седо.

Кад велиш да је тако,
И кад ми кажеш: брате,
Јурнућу прво на те.

Ударих силно, снажно...
Рука ми сва у крви;
Огледало се смрви.

Ха, неста луде! — али
Ко ми се смеје, ко?
— Гле! ја се смејем то!

1891.

ДУХОВСКА ПЕСМА

Данаске је онај данак,
Кад се сећа велики и мали
Да су разни језици
Баш са неба доле пали.

Зато језик макар који
Има с неба своје право:
Ко му крати ово право
Тај се Богу греши здраво.

Сви језици нека живе,
Разним збором Бога славе.
То нек' чују, то нек' знају
Сви народи, све државе.

Свети душе, ти помози!
Храни, брани језик свачи!
Само језик сека Пелин
Могô б' бити — мало краћи.

„Стармали“ 1881.

ЛЕПТИРИЦА

На столу је мирно свећа горукала,
А по соби лети лептирица мала.
У несташном лету весело и смело
На дувар поглéда, на светлиште бело;
Обрну се к свећи, нехотице, чило,
„Гле, још јача светлост!“ — мило јој је, мило.
Гледа тако летом. Гледа тако дуго,
Сита је светлости, — хајде сад што друго!
Кад окрете леђа свећином пламенку
На дувару спази својег тела сенку.
Ето нешто ново. Што је ново дрâжи.
Сад у тој новини забавицу тражи.
Весели се томе као неком дару:
Њена мала сенка игра по дувару.
Малена је сенка. Остраг гори свећа.
Ал' што ближе к свећи, а сенка све већа.
„Тако ли је дакле! Сад ми је све јасно:
Та ја много могу; ала је то красно!
Могу, вала, ведрит', могу и облачит';
Цео светли дувар ја могу помрачит'.
Е, ко би се надô такој моћној срећи!
Та ја ево могу да пркосим свећи.“
Набујао пркос у слабом створуљку;
Па све ближе к свећи, к мирноме горуљку.

„Ох, да топле сласти; сад видим шта значим.
Ето, сад ћу цео дувар да помрачим!
Још маличак пак ћу видет' собу црну!“
У томе маличку у пламен насрну, —
Пак нестаде и ње и њезина сена
И лудила њена.

„Јавор“ 1893.

БАБИН САВЕТ

Ако волиш јаја јести,
Не смеш клати коке своје.
Без кокошке нема јаја.
Није л' тако? — Јест, тако је!

Ако желиш кокош пећи,
Онда не смеш јаја јести;
Јер без јаја никад нећеш
Кокошака произвести.

То је савет што га даје
Наша мудра бака.
Ко послуша неће јести
Ни јаја ни кокошака.

* * *

Многи савет који чујеш
Овим истим духом дише:
Штеди ово, штеди оно —
Да остане баби више.

ПОД ЧЕРГОМ

„Чуј ме, Гага, чуј ме,
Шта сам ноћас снио:
Украо сам коња —
Ал' је матор био.“

Гага сина ћуши
Па му рече: „Рано,
Кад већ у сну крадеш,
Кради што ваљано!“

КО ОКО ЧЕГА

„Око свеће лептир леће,
Љубав њему не да мира,
А кад јутро освануло,
Нит' је свеће ни лептира."

И ја лебдим око флаше,
Јер ми за њом срце вене;
Дођ' ће време, па гле нема
Ни флаше ми, па ни мене —
Само суме неплаћене.

„Стармали" 1884.

НЕБАЛАДА

(по „Fl. Bl.“)

Није била зора рујна,
Мајским дахом задахнута;
Није било цветна врта,
Ни клупице украј пута.

Нико није дошô амо
Да мирише цвеће мило, —
Па ни момче, ни девојче
(Што би тако лепо било).

Није било што се иште
Да заигра срце живо,
Није било брсна луга,
Где би славуј прижељкивô.

Нико није довиривô
Како дрхћу груди двоје;
Нико није прислушкивô:
„Ја те љубим, злато моје!“

Ником није на ум пало
Да у цвеће пелен сади,
Нит' се нашло злобних душа
Да раставе двоје млади'.

Ниче лице није свело,
Ниче око суза лило, —
Јер се није ништ' почело,
Пак се није ни свршило.

Ако буде тако штогод,
Романтиком провејано,
Не брин'те се, добри људи,
Неће остат' неспевано!

ЧУДАН САН

(Мађарски од Е. Јакаба)

Ономад сам чудан санак снио:
Шећући се преко тротоара
Нађох што је неко изгубио,
Нађох нече срце из недара.

Подигô сам млађано срдашце,
Да га плахи не погазе људи;
Пођох даље, тражећи му госу,
Да га вратим у рођене груди.

Питао сам и тамо и амо:
Ко изгуби тај адиђар мали?
„Шта, адиђар? Чудна адиђара!“
Тако су ме многи исмејали.

Сусрете ме једно момче младо
— Са чела му тиха туга веје —
Чим опази срце, познаде га,
Познаде га и рече чије је.

Било срце лепоте девојке, —
Одох к њојзи молит' да ме прими,
Слушкиња се за час тили врати.
Поклони се и одговори ми:

„Молим лепо, срце ћемо данас
Ставит' овде на ово сиџаде.
Госпођица сутра ће га наћи,
Јер, верујте, данас нема каде.

Зар не знате, данас је венчање, —
Ох, стекла је мужа богатога.
С Богом!“ — С Богом! — Ето то сам снио.
Чудан санак, јест' тако ми Бога!

ПОКВАРЕНА РОМАНЦА

Састали се двоје
Иза нова пласта;
Млади Лака то је
И још млађа Наста.
Ја гледах са пласта.

Познавô сам Лаку —
Њега ј' љубав врела
По ноћи и мраку
Овамо донела
Из другога села.

Он се клео Насти,
Клео јој се живо:
Пре ће сунце пасти,
Анђô зборит' криво...
То сам прислушкивô.

Ту ј' заклетву јаку
Чȳо и чика-Пера,

На кукавног Лаку
Напујдао кера —
Ето ти малера.

Затрча се зе́ља
Отпуштен са ланца...
Поквари се жеља
Младог иностранца —
И моја романца.

ОНОМ СЛОНУ У БЕЧКОМ ПОЗОРИШТУ

кога је Шваба научио да стоји на глави

Видео сам и то чудо,
Баш доле, с партера,
Како можеш изиграти
Највећега звера.

Видео сам слона — елефанта,
Како нема жучи:
Подметнеш му неко буре,
Он на њему чу́чи.

Ке́рица му носи јела,
Јела кô бајаги —
Слон јој плати, а публика
Смеје му се снаги.

Ао слоне, ао слоне,
Кол'ка ти је њуша!
Да заманеш, побегла би
Свака жива душа.

Дође дечко, нешто шапну —
То слона не вређа:
Слон се саже па га диже
Баш себи на леђа.

Ао слоне, ао слоне,
Ти би друкче свирô,
Да се ниси тако на врат
На нос цив'лизирô.

Шта ће сада? Сад ће ваљда
Да се слонски јави.
А он, шувикс, репом у вис
Па стоји на глави.

„Фора! Фора! Браво, слоне!“
Хвала милом Даби!
Коме да се већма чудим,
Теби или Швабн?

Да те виде твоја браћа
Из индиске зоне,
Ала би се радовала
Том напретку твоме!

А међу тим док се слава
Твоја тамо јави,
Ја ти велим: „Ти слон ниси
Већ магарац прави!“

„Стармали“ 1881.

ПЕСМА О ПИЋУ

(по „Fl. Bl.“)

Ко год само пити мари, повода ће лако наћи;
Та пије се на свечари, — а пије се и на дањи.

Један пије да не заспи, — други вином санак хита;
Петар пије порад жеђи, Павô — порад апетита.

Пије с' после масних јела, — ал' и онда кад се пости.
Један пије што је снажан, други пије због слабости.

Старци пију јер су стари, а младићи јер су млади.
Зими с' пије да се грије, лети да се порасхлади.

Један пије јер је богат, други пије јер је дужан.
Један пије јер је весô, други пије јер је тужан.

Неки пију да се бију, неки јер се братит' хоће;
Једни пију рад дружине, други пију због самоће.

Било јутро, подне, вече, — вино вели: сад је доба.
Један пије јер га знаде, други пије да га проба.

Исто с' пије кад се пође, кâ што с' пије кад се уђе.
Газда пије: његово је, — а гост пије јер је туђе.

У крчму се лако ступи, — за пиће је увек згода, —
Један пије кад што купи, други пије кад што прода.

Пију мудри, пију луде, — та пије се на све стране.
Један пије јер га нуде, други пије јер му бране.

Мирски људи, оци свети, свако нађе што да слави.
Један пије кад се сети, други кад се заборави.

На послове друге врсте теже с' креће наша нога, —
Ал' за пиће увек биће и титула и разлога.

ЂАВОЛСКА БАЛАДА

„Што ћу, Боже, што ћу,
Жена ми се карта!“
Тако је лелекô
У Негдину неко.

А ђаво му шапнô:
„Хихи, хихи, хи!
Па зар не знаш лека, —
Хајд' у крчму, пй!“

А човек, кâ човек,
Шта је друго знао,
Што му ђаво рекô
То га послушао.

Сад отац при вину,
А мати при кецу, —
Онда ђаво оде
Да им чува децу.

Гладио им децу
Копитом и репом,
Задахнô им душу
Моралптицом лепом:

„Добра деца увек
Родитеље следе,
Треба да се на оца
На мајку угледе!“

Тад' је била сетва,
Данас је већ жетва;
Ђаво жање коров зрео
— А то је и хтео.

ЧИЧА МИЈА И ЊЕГОВА КАПА

Вино пије, ватру саму,
Чича Мија,
И глава му, и капа му
Веселија.

Па како је лепо пио,
Лепо плати,
Пошô ј', ал' је преумио,
Па се врати.

„Дај, крчмару, бокал вина
О поноћи!
Да не морам, вели, сутра
Опет доћи.“

Пије, пева; пије, игра
Чича Мија,
Капа му је сад од главе
Паметнија.

Глава десно, а капа се
Лево 'ери:
Капа хоће да се глави
Не замери.

Глава лево, капа десно
Завитла се.
Није капа апа-драпа,
Пази на се.

Знамо, Мијо, у какву си
Пао мрежу,
Ал' још капа одржава
Равнотежу.

Но грунеш ли капу о тле,
Зло ће бити:
За капом ћеш, нехотице,
Љоснут' и ти.

„Јавор" 1887.

Х О П!

свршетком 1886 године

Најпре скочи па онда реци: хоп!
Народна пословица.

Сахранисмо старо лето, —
Није пукô топ,
И у ново прескочисмо:
Смемо л' рећи: хоп!

Молим, молим да се мало
Боље разумемо.
Да смо штогод прескочили
То рећи не смемо.

Прескакања бивало је —
Али преко нас.
(Је л' ко ногу угануо,
То је његов шпас).

У новом смо лёту, јесте —
Но је л' скок то наш,
Ил' тек ћилим испод ногу
Тргô календраш.

Како ј' да је, где смо ту смо,
Небо нам је кров,

А пред нама ето стоји
Празан листак нов.

Један, осам; осам, седам, —
Наслов му је то.
С тог ће листа свако читат'
Што напише ко.

Ко што пише, себи пише
И потомству свом,
А ко туђим духом дише,
У њега ће гром.

Можда ћемо знојем писат'
Бољих дана вест,
Можда ћемо сузом писат' —
Нек' се бистри свест!

Можда ћемо крвљу писат' —
И тим Србин сме —
Само кавгом међусобном
Не, за Бога, не!

Кад се сврши ово лето
Запитаће — хај!
Шта је рекô, шта је стекô
Братски загрљај.

Па ко буде продерао
Туђих зâмкâ склоп,
Продерô ил' прескочио —
Тај сме рећи: хоп!

„Стармали" 1887.

ОПОМЕНА О НОВОЈ ГОДИНИ 1888

Ево већ је своје заузео место
И сео је на свој, на годишњи престô
И почô је владат' загонетно, журно
Лажни Бог — Сатурно.

По вечерњу ваља познати вам свеца,
Зато, људи, не будите деца!

Не будите деца, не дајте се варат',
Немојте налетат' на сваки апарат,
Па ма како био умотан у шаре:
Отворите очи, те Божије даре.

Не будите деца, која лудо дубе
Кад им когод медом премазује зубе;
Не верујте брзо свачем загрљају —
Са медом се често и жаоке дају.

Не будите деца, не играјте с' жмуре;
Отворите очи баш пред хуком буре.
Немојте се кошкат' рад ситније мете
Онда кад вам крупна искушења прете.

Не будите деца („хајд' у школу, мали!")
Ви које су дуги веци школовали.

Немојте се играт' у праху у низу...
Зар не знате, стари, да је испит близу ?

Не будите деца што на трсци јашу
Ил' мајеху моле да им скува кашу.
Мајинска се каша и без молбе кува,
Ожећи вас може; ваља да се дува.

Не будите деца која се од страве
Под јастук увуку па се ту удаве.
Свакога баука не бојте се, моји,
Јер тај баук можда, можда се вас боји.

Најгора је слабост што без нужде клеца;
Зато, људи, људи, не будите деца.
Многима је мило кад се пред њим' јеца;
Зато људи, људи, не будите деца.

Не будимо деца, да се заиграмо.
Не будимо деца, да се покикамо.
Не будимо деца, да се заблесамо.
Не будимо деца, да се заварамо.
Јер владар Сатурно — то ваља да знамо —
Он не ждере људе него децу само.

Стармали« 1888.

НА НОВУ ГОДИНУ

(ма коју)

— ПРЕВЕДЕНО —

Чуј, човече, мога свѐта
На уранку нова лета:

Ако ти Јануар не испуни жељу
Покрај свега труда и зноја и жара,
Немој да се љутиш: можда ће то доћи
Током Фебруара.

И Фебруар може да ти нâд омане,
Да преда те стави огромне тешкоће:
А ти с' држи Марта, и он нешто може,
Само ако хоће.

Прође л' и Март лудо, а срећица твоја
Још се не појавља, оста где и била,
Тада, брате драги, — оно чудно јесте,
Али шта ћеш — тад' се надај од Априла.

Април радо вара, уме да обећа
Ал' од речи своје издајнички бега;

Но зато не клони: Мај је месец красан, —
Уздај се у њега.

Сусретај га с надом и са добром вољом,
Чврсто држи крму свога малог чуна;
Не буде ли Маја што ти срце жуди, —
Може бити Јуна.

И Јун може проћи без икаква лека
А твој вапај срећа још'те није чула, —
Ти га мани врагу, крепи своју снагу
Па се хватај Јула.

Питаш: шта ћу онда ако и Јул слаже?
Напред, напред само, Богу се молећи,
Ти пренеси бриге и невоље своје
Нек' их Август лечи.

Ни с Августом ниси баш уговор стегô,
И он може рећи: чекај, брате драги!
А ти мораш чекат', не смеш очајават' —
За Августом иде Септембарац благи.

Е па нек' се деси да и он омане:
Очајање ником не доноси добра,
Чини се и невешт а у себи мисли:
Ха, ево Октобра!

Сад је време бербе (ако филоксера
Рачун не поквари);
Не буде ли ништа, ти се теши тиме:
И Новембар уме даре да подари.

Уме, уме, куме, — ал' и слагат' уме.
Па ако те слаже, извиј се савладом;
И Декембар може све поправит' лепо
И у њега уђи са вером и надом.

Ако и Декембар превари те љуто,
Немој да ти очај надање пресеца, —
То исто понови у години новој,
И та има пуних дванаест месеца.

„Стармали" 1889.

ПЕСМА НАД ПЕСМАМА

Могу бити сто табака
И милион реди —
Без позива на претплату
То ништа не вреди.

Па баш нек' је пуно шале
И слатке и горке —
Без позива на претплату
Можеш плашит' чворке.

Може бити виц до вица
(Што већ ређе бива) —
Без позива на претплату
Пуст се санак снива.

И сатира може бити
Јерихонска труба —
Без позива на претплату
Баба је без зуба.

Можеш смерат' много „шетња“,
Чупавих чланака —
Без позива на претплату
Немаш опанака.

Ђука, Шука, Ћира, Спира
Могу стат' на глави —
Без позива на претплату
Лађа им се дави.

Свака песма може бити
Од педесет грама —
Ипак позив на претплату
Песма ј' над песмама.

Ал' и позив може ићи
У запећ да дрема,
Ако зове и призива —
А одзива нема.

Зато, браћо, држимо се
Кад смо већ почели,
Јер публика „Стармаломе"
Смрт ил' живот дели.

„Стармали" 1882.

ПЕСМА О РАДУ

Ма да често искрсне
Гозба и бакљада,
То се брзо угаси
Знојем нашег рада.

Осим неких дембела
Што с' не боје глади,
Сви остали мучимо се,
Свак' мора да ради.

Ратар зором урани,
Оре, сеје, влачи,
А горчило бележи
Где ће жетве наћи.

Лађар весла, не мари
Што је време бурно,
А Чивутин дукате
Обрезује журно.

Шваља седи до зоре
Да заради пара,
А бирташи претачу
Пиће из бунара.

Кириџија тера коње,
Каткад чак до Ниша;
Бербер брије, ваздан брије,
А адвокат шиша.

Шпијон цуња по селу,
С ким се који друже,
Ко се на што мргоди;
Ужар плете уже.

Машинисте при ватри,
Лица им све букте,
А попови читају
Све новине мукте.

Милостива са шлепом
Пречишћа сокаке;
Дротар крпи шерпење,
А учитељ ђаке.

Ловац чак у Африци
Лови љута звера;
Волар тера волове,
А бекрија кера.

Писмоноша хитно, хитно
Каса неуступно;
Слагач слаже ситно, ситно,
А новинар крупно.

Праља пере кошуље
Па пева кô луда;
Калуђер се Богу моли
Па стење од труда.

Копач млата мотиком
  Па сади кромпире,
А госпоће зноје се
  Око фриште-фире.

Ковач кује, тикач снује,
  Доктор тражи лека,
Месар сече, пекар пече —
  Ецетера грека.

Осим неких дембела
  Што с' не боје глади,
Сви остали мучимо се,
  Свак' мора да ради.

„Стармали" 1882.

ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНОГА ЛАВА

I

Там' у Балтимору, далекоме граду,
Где зверове вешто питомити знаду,

Публика је радо у некоме цирку
Проводила време уз добош и свирку;

Највише је ишла ради једног лава,
Што ј' укротитељу био дика права.

Укротитељ беше по дужности тиран,
А лав у кавезу беше здраво миран.

Мислио је ваљда: „А што да се љутим?
Судбина ме гони, па хајде да ћутим.

Из невоље своје срамоту не црпим;
Врло ми је криво, ал' хајде да трпим.“

И трпет' је знао, трпео је дуго.
(То ј' заглавље прво. Сад долази друго).

II

Бог би знâо од чега, ал' се лав разболô.
Госа проговара: „Па зар тако, лоло!

Зар ја теби зато дајем трула меса,
Да од тебе данас немам интереса!

Зар ја зато храним тога гладног звера?
Ти си незахвалан, немаш карактера.

Али добро, ја ћу послат' по лечника,
Па ако ме вараш, тешко си тебика!“

Доведоше слуге лечника Бровела,
И он рече: „Овде треба брза дела.

Ево кљешта; сад ћу олакшати лоли,
Не фали му друго, само га зуб боли.“

Јесте, зуб га боли, — тако лечник рече.
(То ј' заглавље друго. Сад долази треће).

III

Слуге као слуге, убрзаше краке,
Савезаше лава у конопе јаке.

Мило им се банит' по уздаху туђем, —
Развише му десни гвозденим оруђем.

„Ево, сада вуци!“ вичу слуге веште,
И Бровел је већем утурио клеште.

Ал' у том тренуту — стид је, срамота је —
Лав се сети ко је, лав се сети шта је;

Одупрô се чуду снагом и очајем, —
И прснуше везе кâ ибришим да је.

„Ево мојих зуба! Ево вам их, нâте!
Гле како сад од њих гинете, падате!“

„Сгармали“ 1886.

АБУКАЗЕМУ

1. Кад је написао педесету „Шетњу“

Стани Абу-, стани Абу-, Абуказем брале, —
Ма да мрзиш, данас мораш слушат' мало хвале.
Не тужи се, не мршти се, — не вермам ти претњу,
Ми славимо данас твоју педесету шетњу!
Што год има Фрушка Гора намастирска вина
У једној бих данас чаши дигô од милина;
Дигô бих је да је види цео српски свет,
Све бих теби наздравио: кол'ко капљиц' тол'ко лет',
Све у здравље нашем милом, враголастом чики,
Неуморној ал' хуморној „Стармаловој“ дики;
А та би ми чаша вина тако слатко пала,
Кâ што пада нама свима твоја лепа шала;
А чашицу разбио бих на толико чести,
На кол'ко нам ти разбијаш бриге и болести.
бркове обрисô бих тако на тенане,
Кâ што брише Абуказем наше готоване;
Пак бих још'те поиграо од усхита сама,
Кâ што игра многи кривац под твојим шибама.

Ал' намастир није вино никад радо давô,
То је вино калуђерско аутономно право;
Зато ћу ти наздравити с пуним срцем жеља:
Да ти Бог да среће, здравља, воље и весеља!

Да нам будеш увек тако, као до сад, свéтô,
Да нам будиш лепшу зору, кâ најбољи петô,
Куд год пошô, куд год ишô, нико ти не сметô,
Дуго нам се, много нам се Новим Садом шетô
И шта сретô
Све то
Метô
На своје решето!
Прорешетô све кукоље који нас пропасте,
П' онда сретô све дивоте — да ти коса расте.
Ја ти пружам ево данас овај бокор жеља
Све у име твојих старих, добрих пријатеља.

«Стармали« 1880.

2. Кад је написао стоту „Шетњу"

Ма да није време шали, ма да нам је жучкаст смеј;
Ми морамо данас славит' један мио јубилеј.
Бûните се, бûните се, и питате: Зашто то?
Над „Шетњама Новосадским" данас пише цифра сто.

Абуказем данас шеће стотинити ево крат.
Стократно му хура виче сваки Србин, сваки брат;
Радо њиног осећања изражавам мол и дур,
Та и оне педесете ја му бејах трубадур.

Шетај, шетај, гази блато, Абуказем', брале наш,
Гази блато обилато, ти га добро газит' знаш!
Нека ти се чизма каља, не гледамо на њу ми, —
Ми гледамо светло чело, а то пуно имаш ти!

Деведесетдевет пута обишô си српски јад,
Деведесетдевет пута показô си да си млад.
Многи пузећ' брзо стигну до трпезе, — лако ј' то, —
Кол'ко си се ти находô, док смеш рећи: „ту је сто!“

Сто си стигô, али да ли благовати смеш за њим?
Радо би те са тог стола послужили, — али чим?
Теби не би мио био бифтек, што нам с го́ре дат, —
Боље остај жедан нег' да пијеш кисô мађарат.

Зато терај даље, даље, обилази сваки кут, —
Шетај двеста, шетај триста, само немој тисућ пут,
Шта ја рекох? Сад поричем! Па већ газиш тисућ пут!
То је оно што је добро, — ма не било jóvan, gut.

Зато даље, даље, даље, пријатељу рода свог,
Опет велим даље, даље, — и у Даљу, и ту ј' Бог.
Бог ако нас кушат' воли, за то ће нам дати моћ.
Добро јутро правом путу! Кривом путу лаку ноћ!

„Стармали“ 1882.

3. Кад је написао сто педесету „Шетњу“

Стани Абу-, стани Абу-, честитка се спрема!
Стани, рекох, — али где је? — ето где га нема.
Где је Абу-, где је Абу-? пријатељство пита.
Побегô је, побегô је, да му с' не честита.
А ја сам вам у захуку (управо у лету),
Те његову шетњу здравим — сваку педесету.

Ал' је Абу- здраво скроман, то већ многи знаду
У Новоме Саду, —
Он не мари за свечаност, за пошту, параду.
Кад осване Свет' Илија, он у Руму шмукне,
Тога ради многа ода мора да умукне.
Више пута бива штошта да му с' гратулира,
А наш Абу-, а наш Абу- таки с' апсентира.
То је тако чешће било од стара земана,
Пак се ево потврдило и данашњег дана:
Навршило с' сто педесет његових прошета,
И многи га траже да му с' честита опета;
Јест', ал' он је тој паради окренуо пету,
И ено га, Бог зна где је, у беломе свету.

Али нека, кад га хвала у брк тако вређа,
Ми ћемо му коју рећи, 'нако иза леђа.
Твоје „Шетње", Абу-брале, наш „Стармали" красе,
Кâ што краси стô божићњи рош-печено прасе.
Ту се шала (не неслана) у вицеве ниже:
Ко окуси, све би више, и све прсте лиже.
Много пута на „Стармали" наиђе и суша,
Па се млеко (или вода) у песми прогруша;
Ал' чим дође твоја „Шетња", ил' с десна ил' с лева.
Публици се брк насмеши, па нико не зева.
Ти си онај грабанцијаш увек, без прекида,
Који уме да облаке са чела нам скида.
Хладни ветри прете нашем телу задрхталом,
Ал' ти увек готов да нас заогрнеш шалом.
А те топле твоје шале сви тако волемо,
И зато ти ево сада ћутати не смемо:
Здрав нам био, увек вољан сатиром и шалом,
На утеху нама свима, на дику „Стармалом!"

„Стармали" 1883.

ЖЕЉА ЧИТАОЦУ

Осим многих лепих жеља
Што сам данас за вас снова,
Поштовани читаоци,
Ја вам желим још и ово:

Ајд' да почнем одоздоле;
Ја вам желим ноге лаке,
А ногама желим сложне
И напредне све кораке.

Коленима вашим драгим
Не знам казат' жеље веће
Већ у разним незгодама
Да не клецну, да не клече.

А трбуху? Шта ћу њему?
И он има права своји' —
Постом нек' се не претањи,
Мрсом нек' се не прегоји.

Желуцу вам желим снаге,
Нек' савлада, нека свари
Што му груну дипломате
И извесни новинари.

Над стомаком с леве стране
Стоји срце — живо било!
Где год људи лете срећи
Ту је срце десно крило.

А сад руке... шта ћу њима?
— Радом, трудом оне сјаје —
Једна нека доста прима,
Друга нека доста даје.

А сад плећа... та су слаба,
Терет их је измучио —
Нека плећа буду јача,
Па ма терет мањи био.

Више плећа врат се диже...
Нек' поједе много сáрмâ!
А да сарме боље прођу,
Не било му с поља јарма!

Кол'ко људи, тол'ко глава;
Кол'ко глава, тол'ко људи.
Ал' ја желим да не буде:
Кол'ко људи, тол'ко ћуди.

Ко саближи разне ћуди
Извршиће дивно дело;
То је славно, ал' је главнô:
Поштен образ, светло чело.

„Стармали“ 1882.

О Д А

(шта мислите, коме?)

пореској књизи

Књижице, књиго, ред је на теби.
Хоћеш ли оду? — О, зашто не би'!
Била у трњу, била у цвећу,
Ти ниси никад казала нећу.

Тебе је лако познат' са лица:
Немаш увеза, немаш корица.
Тако си проста кô баба стара,
И опет тако пуна цифара.

Никоја књига од тебе тања,
А цео народ о теби сања;
Никоја књига од тебе мања,
И опет тол'ко много издања.

Другим је књигам' постање спорно;
Ти си без сумње дело изворно,
Јер ти и душман признати мора
Милион и још више извора.

У многој кући просветна века
Ти си васцела библиотека.
Многи се скоцô од умна поста,
Ал' тебе има, па му је доста.

Школа је наша школа обвезна,
Ал' ипак многи читати не зна,
Из друге књиге баш ни запети,
Ал' ти и таке учиш памети.

Још нешто лепо из тебе сјаји:
Друга се књига губи, затаји,
Ти си нам увек верно имање
Нит' те ко иште на прочитање.

Ој, књиго, књиго, слава ти, слава!
Вечита бриго порезних глава!
Ко твојој моћи пркосит' пође,
Врашки с' опече, ђаволски прође.

Неки те хуле са свезе твоје
И веле да си званичне боје,
А то је само потвора ниска —
Ти си баш доказ слободна тиска.

Шта јесте, јесте: проза си сама:
У теби нема стиха, песама,
Ал' ипак зато близина твоја
Загрејат' уме људе — до зноја.

На тебе пада замерка стална
Да ниси књига сентиментална.
Ал' нађ' ми друге која нам груди
На шири, дубљи уздисај буди.

Нека их, нек' ти налазе мана!
Ти стојиш јача од свих романа,
Јер ко би данас с романа плако̂?
С тобом у руци и то је лако.

Па зато и ја у чела зноју
Избацих оду у славу твоју,
Највиша књиго над свим' књигама!
Највиша бриго над свим' бригама!

Ја знам да ниси на мене спала
Ни ти ни твоја слава и хвала:
На служби стоје твојојзи слави
Добоши други — добоши прави.

„Стармали" 1882.

ОДА СНЕГУ

Ти сваке зиме нађеш се овде,
Баш кад ја седам да пишем оде;
О стакло бијеш прозора мога,
Ил' око мојих купиш се нога;
Скриваш ми других предмета много
Којим' бих оду написат' могô,
Истичеш само свој образ бео —
Знам шта би хтео.

Па драге воље, — во прецје немам,
Шта више на то давно се спремам.
Ја се не бојим студени твоје,
Та глава ј' моја већ твоје боје
(Није баш са свим снеговно стање,
Ал' на то иде њено грушање) —
Па нек нас ода још боље свеже,
Мој драги снеже!

Још само тражим титулу часну,
Титулу за те згодну и красну —
Јер кога одом обаспе лира,
Тај ваља да се и титулира.
И већ је нађох, брзо се сети',
Боље нег' иком доликује ти:
Здраво ми дакле, предмете одни,
Високородни!

Од го́ре често грми и сева,
Ал' никад нема печених шева,
Но ти си, снеже, застава бела,
Знак да не прети громовска стрела;
Ти си нам јака залога мира,
Јер снегом војска тешко машира.
Ти док си крову стража голема —
Пожара нема.

И усред зиме за сиротана
Нађе се штогод и црних дана;
Њему су црни, ма да су врели,
Ал' зима има и ноћи бели'.
Ма та белоћа није од људи,
Из њиних душа, из њиних груди,
Нит' нам се пружа од другог чега
Већ баш од снега.

Ти вешто умеш завејат' путе,
Зато се много уздамо у те:
Кад пакост, злоба пође да лута,
Ох, завеј, завеј врашка им пута!
Сме́ти их смѐтом, не дај куд желе,
Нека се врате у све небеле! —
Крене л' се слога, носи је нама
На соницама.

Шта ћу ти још'те казат' без фразе!
И тебе многи ногама газе;
Ти немаш жучи да на то ћипиш,
Ал' ипак зато зубима шкрипиш.
И та је шкрипа музика зимска.
Но ти си, снеже, и снага дивска:

Та куд ћу јачег, страшнијег џина
Нег' што је лавина

Хладан си, снеже, хладан зацело,
Ал' ти си ипак топло одело
Њивама нашим, млађаном саду,
Тежачкој муци, ратарском наду.
Красно је, дивно кад бадње вече
Земљу у белом руху затече,
Надима младу, патњама стару,
Кô у стихару.

Што сам ти рекô није нategом:
Песник се ето загрејô снегом.
Песнику ј' лако, има и дрва,
По мало вина и хлебних мрва.
Довољно хлеба, дрва и вина
Могло би бити свима нам', свима,
Само да ј' свако на земљи дело
Као снег бело.

Бар кад би сама... ал' жеља ј' пуста,
Знам да узалуд замарам уста —
Ал' ево шта је жељица моја:
Високородност кад би нам твоја,
Путујућ' с неба на крили лаки,
Донела увек и дарак каки:
На пример, деци кад би донела
По пар ципела.

Е, то била небеска мода,
Тад' бих ти писô још десет ода,

А сад ће доста и ова бити,
Још и ту морам од тебе крити.
Ал' тамо кад већ Фебруар мине,
Тад је прочитај ради милине,
Прочитај па се по свој Европи
Од сласти — топи!

„Стармали“ 1885.

ОДА КЕЧИГИ

Бежите рибе, шарани, смуђи,
Бркати соми, јегуље вите;
О кесегама ни зборит' нећу,
А и ви, штуке, под рен се скрите.

Моруне беле, јесетре слане,
Та и вас људи достојно хвале,
Ал' кад се само кечиге сетим,
Све сте ми друге кô трунци мале.

Има ли тога цара ил' краља
Кој' не признаје твоје дивоте?
Има ли тога грофа, барона,
Има ли тога владике, проте?

На Крстов-дан се водица свети,
Свештенство радо Дунаву ходи,
Није му тешко, јербо се сети,
Кечиго, да си и ти у води.

Ал' и ти зато захвална биваш
И благочести у прилог радиш:

Ко никад није постити хтео,
Кечиго, ти му посте осладиш.

Кад би се орден рибама давô,
Ти би га прва добила туна;
Ордена немаш, ал' скромност твоју
Још боље краси кришка лимуна.

Добра си топла, добра си хладна;
Пред кога дођеш, не дâ те ником,
У хладном стању дивно те гледат'
Где дршћеш, дршћеш — твојим аспиком.

Кад си печена, већ из даљине
Мирис те јавља нашему носу,
Ал' кад од тебе паприкаш створе,
Тад' ловор плива по твојем сосу.

И баш да ниси по себи дивна,
Дивна би била по твојем дару,
И ја да нисам почео теби,
Морô бих певат' твоме ајвару.

Једна ти мана — за сиротана,
Кечиго драга, много си скупа;
Скупо ј' и оно винце достојно
Ком' се „подоба" да те окупа.

Кечиго драга, од мене ј' доста,
Ја оду не знам завршит' боље,

Већ оним што је испосник један
Сто пута кликнô у славље твоје:

„Блажена мрежа која те хвата!
Блажена кујна у коју дођеш!
Блажена шерпа у којој цврчиш!
Преблажен гортан кроз који прођеш!“

„Стармали“ 1885.

РИБОЛОШКЕ СИТНИЦЕ

(Прве три по немачком)

I

Нећу да се држим
Укуса туђа:
Да кечигу хвалим
На штету смуђа.

Где љубав влада,
Увреде нема:
Одајем почаст
Њима обема.

II

Хришћани многи
Са неким штедом
Рибом се сладе
Петком и средом.

Ал' ја не крњеђ'
Хришћанства тога
И свецем рибу једем
У славу Бога.

III

Рибља се судба
По течности врти.
Риба мора пливати
Пре и после смрти.

Риба мора пливат'
Трпећи судбину:
До смрти у води,
По смрти у вину.

IV

Крупнија риба
Ситнију ждере
И у том послу
Не пази мере.

Крупнија ситну
У стомак смести;
Из тог се може
Нешто извести:
Нема подоба
Крупнију јести.

V

Рибу не мрзе
Тирани љути,
Јер рибу сечеш,
А она ћути.

Рибу не мрзе
Чувари мира,
Јер риба никад
Не протестира.

Љуби је и ти,
Страдални робе,
Ког' секу, пеку,
Стружу и глобе.

Јер риба има
Шиљасте кости —
И после смрти
Уме убости.

VI

Печена риба иште салату —
За своје муке ту малу плату.
Последњу жељу ко да закрати?
Е кад баш иштеш — ја ћу ти дати.

VII

Штука са реном,
Ја са мојом женом.
Кроз нос ме дере...
Сузно је гледам,
Ал' за то ипак
Другом је не дам.

VII

„С главе риба смрди“
Пословица шиба —
Јер с главе може смрдет'
И што није риба.

„Стармали“ 1887.

ИЗ КЊИГЕ ПРАКТИЧНЕ МУДРОСТИ

(По М.)

Кад сви ћуте, и ти ћути;
Кад сви зборе, збори и ти;
Међ' мудрима немој луда,
Међ' лудама мудар бити.

Што сви хвале, и ти хвали;
Што сви куде, и ти куди;
С веселима весели се,
Са брижнима брижан буди.

Кад сви шапћу, и ти шапћи;
Кад сви ћачу, и ти ћачи;
Кад се цело друштво луди,
И ти с' луди и дедачи.

Кад сви жмуре, и ти жмури;
Кад сви везу, вези и ти;
Кад им памет није слана
Ти је немој посолити.

Кад сви скачу као јарци,
Немој ни ти бити јање

А кад видиш да се смеју,
Удри и ти у смејање.

Кад ђаволу кажу: соко!
А соколу кажу: ђаво!
Немој ни ти друкче рећи,
Па ће свима бити право.

Кад се нађеш с Петром, Павлом,
Не разбирај које ј' боје,
Нити чекај да те пита,
Напред реци: Јест', тако је!

Тако чини, тако ради,
Па ћеш свима угодити,
Па те нико гонит' неће,
Па ћеш свима мио бити.

То додуше није лако,
А поштено још је мање,
То је срцу стега љута
А души је робовање.

Али зато ове муке,
Лепим, слатким плодом роде:
Тако можеш милост стећи
У светиње и господе.

Бићеш „срећан" ако умеш
Тако врдат', тако шарат'...

Само двома... само двома
Не знам како 'ш одговарат':

Једно себи, својој свести,
Друго Богу, кад запита;
А питаће, питат' скоро...
Пази само: већ те пита.

„Стармали" 1881.

БАЛКАНСКО ПОЛУОСТРВО

Прошлост ти знамо
Од многих лета,
Од многих века;
То и ти знадеш, —
Ал' шта те чека?

Чека те душман,
Да се распудиш;
Чека те пријан,
Да му се нудиш.
Чека те ближник
Са скупи дари;
Чека те даљник,
Да с тобом ћари;
Чекају те шкаре
Што радо кроје:
Чека те свако
У замке своје.

Ал' манимо се њи'!
Шта чекаш ти?

Чекаш ли зар да
Црно забели,
Да хладни даси
Постану врели;

Да буде што се
Још никад збило,
Да јастреб крепи
Голубу крило? —
Чекаш ли шеве
Печене с гора,
Ил' спас од туђих
Дипло-мачора? —
Чекаш ли да те
Нацаком текну,
Ил' да те само
Цивилизвекну,
Па да ти ругом
Обложе ране,
Тепајући ти:
„Цивили-звекане!?“

Ил' можда ништа не чекаш више
Већ што се снази несложној пише,
Да један уздах пепô распири,
А жртвеник нам опет замири,
А један синак — ма који буди —
Да скупи жуди из наших груди,
Да збере искре из наше крви
И здружен барјак подигне први,
Да чује, види, осети свак:
Пруће је ломно, ал' сноп је јак.

Ако то чекаш,
Бог ти га дао!
Не буде л' скоро
Онда је јао...

„Стармали“ 1886.

ОПОРУКА*

Опоруку чиним још за здраве свести,
Сад ћу још једаред прапорце затрести.
Не велико звоно већ прапорци мали
Нек' отцингиличу: свршује „Стармали!"

Још некол'ко дана па ме крије тама,
Два последња зрна на бројаницама
Али иза леђа имам више зрна, —
Ваљда нису гадна, ваљда нису црна...

Мирна срца стојим, крајње дане бројим
Да се скинем с душе пријатељ'ма својим:
Ако ј' и то мало, већма ћу их смирит'
С обећањем да се нећу повампирит'.

Опоруку чиним, омладино драга,
Ма да немам злата, ма да немам блага;
Је л' ми перо скврно, ти га само преби, —
И дугове моје све остављам теби.

Ја дугујем много своме идеалу;
Нисам вешто збиљу сновао у шалу,

* Ова је песма била у 36 броју „Стармалога" за 1889 годину, са којим је бројем тај лист престао излазити.

Нисам вешто шалу сновао у збиљу, —
Али сам поштено ишô своме циљу.

Уверења кадшто знао сам прећутат'
(„Отров“ што га сејах радо ћу прогутат'),
Штедио сам ниже већма него краља, —
Ти сад можеш рећи да ми то не ваља.

Не велим да гинем од велике снаге, —
Г'де је данас снаге без труна очаја?
Западô сам кадшто у сентименталност,
Па и томе греху ево сада краја.

Омладино драга, и теби сам кадшто
У брк нешто рекô, никада ти ласкô;
Под барјаком својим на трњу сам стајô, —
А и где би старац за младима каскô!

Ал' ја ипак велим; сва су поља твоја,
То јест, ти се спремаш да на њима зидаш,
И сатира ј' твоја, па и ране моје
Ја остављам теби, да их ти извидаш.

Шта нам слога вреди, ја сам добро знао
И њојзи сам много, много жртвовао;
Ал' ти кол'ко жртав' смеш принети слози,
То промисли сама, — Боже, ти помози!

Омладино драга, буди добре воље;
Ти нам буди јака, ти нам буди лепа.
А да будеш лепа, мораш бити ведра,
А да будеш јака, чувај се процепа.

Па сад дижем чашу, — е гле самртника! —
Нека живи твоја и збиља и шала,
Збиља као збиља, шала као шала,
А срећица бољих времена им дала!

Нек' ти здраво семе не пада на стене,
Нек' ти сваки осмех тисућ' мисли крене;
Кад говориш српски, нек' те свак' разуме,
Нек' те свак' разуме — боље него мене.

Сад испијам чашу, да вино не ла́пи,
Да „злотвора" у њој не буде ни капи.
Ти сад чини своје, а ја ћу се смирит' —
Ал' зато ћу ипак кроз тарабу вирит'.

„Стармали" 1889.

МИЛИНА

Видиш кол'ко видиш са остатком вида
(Ал' давно и гледаш, мотриш без прекида)
Видиш, земља-мати и прима и даје,
По њивама клâси злаћано се сјаје,
Чујеш драге тице кроз зелене гаје.
Ратареве труде природа признаје,
Платиће му знојак, неће желет' хлеба —
Како не би радник имао што треба!
Ено јарко сунце дивно сија с неба,
Жеље оживљава, наде обасјава
Милина је права —
То јест, ако имаш доста заборава.

Деца као деца лепша и од цвећа,
Тренутни пољупци вечитих пролећа.
Гориш да ижљубиш тај подмладак свети —
Оно из колевке кроз душу ти лети.
Ех, како ће мајке све за њих да живе!
Како ће бабајке биљчице да њйве!
Како ће им школа бити воћа души!
Па тек друштво, друштво, док им пример пружи,
Ех, како ће Богу даре да одужи!
Слатко дете не зна шта све обећава.
Да л' вам се привиђа слава и држава?
Милина је права —
То јест, ако имаш доста заборава.

Чујеш красне речи о свечаном збору,
Размахују тмору, навешћују зору;
Замишљено пра̀во, изражено здраво —
Уз овакве речи ко би очајавô!
— Дакле споразуму да крчимо пута
Ако ћемо хала да нас не прогута?
Јесам добро чуо? Рекао си: слога?
Де још једном реци, тако т' живог Бога!
Слога, велиш, само слога нас спасава.
Дакле увиђате!
Милина је права —
То јест, ако имаш доста заборава.

Гле, зар оно није слика света храма!
Омладина скупљена на вел'ким школама!
Кад затвори књигу, дигне другу бригу —
Зна шта народ зида на њеном подвигу.
Из душа си плеви коровљике мале,
Теше карактере, диже идеале.
Косовом се куне, поменом крвавим:
„Никад кривим путем, увек путем правим!“
На путу им зубљу Свети Сава пали, —
Та сваки ће бити Радојица мали.
То те лечи, крепи, то те одржава.
Милина је права —
То јест, ако имаш доста заборава.

С омладине пређеш, видиш друге слике.
Лепо ј' гледат' старе једномишљенике,
Ма двојицу само, лек је жељам' жедним,
А камо ли више под клобуком једним.

„Наше мисли, веле, дуга прошлост спаја,
Вечите су везе нашег загрљаја,
Пријатељство ј' наше на темељу јаком,
Смејаће се сваком бунцању злопаком.
Никакове страсти неће нас занети,
Та међу нас неће раздор стати клети.
Ми смо барем зрели, ми смо при памети.“
Тако једра душа, тако мудра глава.
Милина је права —
То јест, ако имаш доста заборава.

„Јавор“ 1891.

Е Н О!

Ено се Срби мире,
Срби што Српство љубе,
И ћуди мало тање
И ћуди мало грубе.

Ено се Срби мире,
Сви који добро желе,
Ма да их неке форме
И преформице деле.

Ено се Срби мире,
Сви које ум и срце
Ка једном циљу вуче, —
Ал' мисле једни 'вако,
А други мало друкче.

И то је ваљда зато
Да буду светла лица
Кад сване видовданска
Петстолетница.

Ено се Срби мире! —
Ја мислим Србе праве,
Јер има назовника
Што се у смраду даве.

Ено се Срби слажу
У једној главној цели,
И ако није дошло
До пољубаца врели'.

Ено се Срби штују,
Или се барем трпе
Сви који снагу своју
Из једног врела црпе.

Ено га, ено, ено, —
Није ли то поштено!
Ено га, ено, ено,
Није л' благословено!

—

Ал' ако ваше очи
(Бистрије него моје)
Силом и збиљом виде
Да ствари друкче стоје,

Немојте један другом
Лупати главе худо:
Удрите мене што сам
Сневао тако лудо.

„Стармали" 1889.

ПОЛИТИКА

Политика, она има
За свак' случај своја врата,
Политика, она уме
Различних заната.

Политика уме куват',
Политика уме варит',
Политика уме гасит',
Политика уме палит'.

Политика уме играт'
И на разне ноте свират',
Она уме балансират',
Електромагнетизират'.

Политика уме ловит',
Уме вешто словословит',
Уме с' вити и довити,
Водом јахат', сувим пловит'.

Политика уме копат',
Ломит', гулит', сећи, цепат';

Политика уме претит',
Уме гладит', уме тепат'.

Уме крпит', уме парат',
Уме ткати, плести, вести,
Уме скочит' и доскочит',
Али уме и — насести.

„Стармали" 1885.

ДРУКЧЕ СЕ ДОЛАЗИ ДО ЧИСТОТЕ

Пословица ова
Свима је позната:
„Нека свако ђубре чисти
Испред својих врата.“

У једноме селу,
Рец'мо Буђанову,
Послушали људи
Пословицу ову.

Свако поче мѐсти
Испред свога прага,
И у то се многа
Утрошила снага.

Сваки је помео
Свог ђубрета сила —
Ал' га свом суседу
На праг нагомила.

Је л' се тиме ђубре
Изгубило? — Није.

Буђаново оста исто
Убрљано и нечисто
Ка̂ што беше прије.

Зато није доста: ђубре
Кренут' само са свог прага —
Далеко га изнет' ваља,
Да му нема трага.

„Стармали“ 1887.

КАМАТНИК

(Уз слику)

Сплетена мрежа тако вешто, кобно;
У среди жмирка једно лице злобно,
Са којег су спале човечанске црте,
Јер хладне гује по њима се врте;
Кô гладну хијену да лешином дражиш...
И од тог мораш помоћи да тражиш!
Мука ти додија па полетиш мрежи,
И у томе зверу мислиш наћи брата!
— „Имаш ли срца!“ — Он се накостреши.
„Шта ће ми срце? — Мени треба злата!“

Е сад си скучен, не знаш ни сам како.
Ал' ове канце не пуштају лако.
Тешко си теби у његовој власти
И свакој жртви каматничке страсти!
Јер ова авет, овај вампир бледи
Не пушта никог док га не исцеди.
Он мреже стеже, жртве му се гуше;
Њему се мили кад те несвест хвата;
Залуд га питаш: — „Та имаш ли душе?“
— „Шта ће ми душа? Мени треба злата!“

Што се већма силиш, горе ћеш се сплести.
А крајни очај куд ће те одвести?

Можда ћеш заслепит' па учинит' — јао!
Ох, многи је тако у грехове пао!
А његова зверска не гаси се жеђа, —
Сад ти већем дере и кожу са леђа.
Жена ти клекла пред душмана твога,
Лелечу ти деца код његових врата;
Залуд га преклињу: „Ох, имаш ли Бога!“
— „Шта ће ми Бога? — Мени треба злата!“

„Орао“ 1881.

САВЕТ ЈЕДНОМ ПОЕТИ

(по „Fl. Bl.“)

Љубавне тајне твоје
Нек' чује само цвеће.
Цвеће је добро, па те
Исмејати бар неће.

Људима немој причат'
О мору твојих туга:
Месецу реци благом —
Он не зна да се руга.

Скрпиш ли песму, ти је
Читај пред висом стења,
Јер глуве стене имају,
Јест', имају — стрпљења.

РЕЧНИК

(Скраћења: грч.—грчки, јевр.—јеврејски, лат.—латински, нем.—немачки, тур.—турски, фр.—француски, црквен.-слов.—црквенословенски.)

Абуказем, тако се потписује познати српски књижевник др. Илија Огњановић.

Антипатер, војвода Филипа и Александра Маћедонског. Он победи Атињане код Краноне (322), па заузе и расели Атину.

антипод (грч.), становник који живи на супротној тачки земље; кад је једнима подне и лето, њиховим антиподима је поноћ и зима.

апсентирати (по франц.), одсуствовати, не бити ту.

Арпад († 907), завојевач угарски и основалац прве владалачке породице, која се угаси 1301 године.

аспик (фр.), јело од хладне говеђине или рибе с питијама.

атеље (фр.), уметничка радионица.

аутономан, самоуправан, самосталан.

балансирати (фр.), одржавати равнотежу.

Балтиморе, град у Сједињеним Државама америчким.

ба́нити се, поносити се, разметати се.

Бард — тако се потписивао родољубни песник српски Стеван Владислав Каћански (1828—1890).

бѝстијерна (по лат.), студенац, бунар (у Црној Гори).

брен (црквен.-слов.), брѐнан, од блата, од кала.

бора (тал.), бу̏ра, северни ветар.

виц (нем.), досетка.

во прецје (по црквен.-слов.), противно, насупрот.

Гарибалди (1807—1882), славни јунак талијански, који се у борби за ослобођење и уједињење Италије одликоваше необичном одважношћу и узоритом оданошћу своме народу.

гесло, главно правило за живот, кога се неко држи; девиза; одзив у војника.

Гирфилд (1831—1881), председник североамеричких савезних држава. Он је до тога почасног места дошао својим великим радом, а на њему се показао особито частан човек. Из личне освете убио га је неки пропали адвокат.

гòнџе (тур.), ружа која је тек напупила.

гортан (црквен.-слов.), грло.

горчило (у Срему), извршитељ, порезник.

грабанџијаш — тако се по народном веровању зове ђак који на врзину колу заврши и тринаесту, ђаволску школу, те после другује са ђаволима и вилама и води облаке.

гратулирати (по лат.), честитати.

Дарвин (1809—1882), славни енглески природњак.

Демостен, највећи говорник грчки, неуморни борац за слободу и независност грчке земље. Кад Антипатер затражи главу његову, он попи отров (384).

Ђиво — Иван Гундулић (1588—1628), гласовити песник дубровачки, коме је 1893 године свечано откривен споменик у Дурбовнику. — Ђивово тле, Дубровник.

Ђорђе Натошевић (1821—1887), заслужни радник на просветном пољу код Срба у Аустрији, дугогодишњи референат за српске школе.

Ђорђе Рајковић (1825—1886), писац многобројних радова о знаменитим Србима, уредник неколико листова (последњи је био Бртљан).

ђулисад (тур.), ружичњак.

ецетера грека (лат.), и остале тричарије.

жидски, чивутски, јеврејски.

задор, задорица, свађа, задевица.

зона, земаљски појас, крај.

зо̑р (тур.), жестина, ватреност.

изрјадно (црквен.-слов.), изванредно, изврсно, одлично.

и̏ца, суд који хвата по оке.

јерихонска труба, — на глас трубе јеврејскога народа падоше тврдиње Јерихона, првога града ханаанскога на који ударише Јевреји, кад улажаху у обећану земљу.

јубилеј (јевр.), свечаност у спомен некога догађаја који се збио пре десет, двадесет и пет, педесет итд. година.

кавити, откавити, издржати, подносити.
каматник (тур.), човек који узима велики интерес на новац, зеленаш.
кàмивао, највиши врх на стрмој планини.
Клиона, муза заштитница историје.
кораб, лађа.
коротан, ожалошћен.
космички (грч.), васељенски, што се односи на васељену.
кренцхен (нем.) забава с игранком.

Лаза Нанчић (1854—1887), књижевник српски који је по радовима својим много обећавао.
лес, мртвачки сандук.

Људевит Гај (1809—1872), знаменити хрватски родољуб и књижевник.

малер (фр.), несрећа.
Марија Трандафил (1814—1883), добротворка која је своје имање у вредности милион и по динара оставила на помагање сиромашних ученика, на цркве, сирочад и на удају девојака сиротица.
мађарат, мађарско вино.
мирта, мирча, зимзелено дрво белога цвета; венац од мирте и данас краси невесту при венчању.
Мита Поповић (1841—1888), српски песник, врло добро познат по својим многобројним лирским песмама.
мукте (тур.), бесплатно.

нѐрȗка, несрећа.

њи́вити, неговати.

ордија (тур.), војска.
оркан (по тал.), јака бура, олуја.
оскврњен, нечист.

палма, високо дрво жаркога појаса.
Парнас, брдо у Грчкој; Грци су замишљали да на њему станују божанства њихова.
партер, седиште у позоришту при земљи.
Петрарка (1304—1374), велики песник талијански, прослављен због својих узоритих сонета.
подвиг (црквен.-слов.), труд, напор.
подоба се (црквен.-слов.), пристоји се, треба.
покȉкати се, почупати се за кику.
понеари, доцкан, прође, беше.
прваш, пр̀ва̂ч, пр̀во̂, недавно, скоро.

ракамити (тур.), разумети.
Рачки (1828—1894), знаменит историчар хрватски.
романтично, чудно, необично.
романца (тал.), врста лирске песме.

Саваот (јев.), Господ Бог.
свѣт, савет.
сентименталан (фр.), пун осећања.
скврно, рђаво, ружно.
соаре (фр.), вечерња забава, село.
соболъски, од сибирске куне.
сонанбил (фр.), месечар.
стократно (црквен.-слов.), по сто пута.

таки, одмах.
Тал (640—543), чувени грчки философ из Милета, оснивач јонске философске школе.
Текелија Сава (1761—1842), велики добротвор српскога народа. Поред великога имања оставио је пола милиона динара за помагање ученика виших школа.
тип (грч.), штампарско слово.
тлени (црквен.-слов.), трошни.
тмора, мутно време.
тисак, штампа.
трабун, бунило, несвест: говорити у трабуни, трабунити.
трубадур, песник.

филолог, научник који проучава језик и књижевност једнога народа.
фора!, усклик за одобравање и изазивање.
фриште-фире (нем.), игра с картама.

хрлити, журити, хитати.
хрид, стена.

чемпрес, дрво кипарис; значи смрт и жалост.

шик, лажно злато, варак.
шикосан, превучен златном хартијом.
шкара, шкаре, ножице.
шпаг, цеп.
шпас (нем.), ћеф, шала.
шувикс (нем.), хоћеш!

1892